

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ИЗДАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА

Брой 10 (484), година XXXVI ————— декември 2018 – януари 2019 година

Съвременният свят и глобалната политика

На стр. 9

**Залезът на либералния капитализъм
в развитите страни и неговият изгрев
в екскомунистическите**

На стр. 10

Открита бе нова лаборатория във ФТФ

На стр. 12

**Студенти по право спечелиха награди
в национален конкурс**

На стр. 2

Стр. 8

**Скритият език на парите,
или за валутите на Европа преди еврото**

❄️ ❄️ ❄️
На всички студенти,
преподаватели и служители
от Пловдивския университет
пожелаваме весела Коледа
и щастлива Нова година!

Редакцията

В Броя ще прогледете още:

- Представен беше уникален образователен продукт
- Студенти от ПУ пресъздават митологията в компютърна игра
- Студентският съвет стана инициатор на множество събития през новата учебна година

Българското участие в сравнителноправна конференция

Ангел ШОПОВ

В края на ноември 2018 г. двама преподаватели от Юридическия факултет на Пловдивския университет бяха единствените преки български участници на ежегодната конференция¹, организирана по многогодишния мащабен изследователски проект „Общата сърцевина на европейското частно право“, ръководен от известните учени компаративисти Уго Матей и Марио Бусани². Тазгодишната тема на пленарната част от форума беше посветена на национализма и частното право. Широката по обхват тема даде възможност да бъдат представени няколко пленарни доклада от областта на частното право в европейски и американски контекст.

Домакин на конференцията беше Университетът в Палермо, съорганизатор – Международният университетски колеж в Торино. Участваха учени от държавите – членки на ЕС, и от САЩ. Работен език на форума е английският.

Участниците от българска страна – доц. д-р Красимир Митев и д-р Ангел Шопов, активно се включиха в работата по малки групи, основно на първата от тях. Групите са три – по проблемите на договорните отношения, на непозволеното увреждане и на собствеността. В областта на договорите са оформени подгрупи от национални докладчици и общи докладчици (редактори), които изследват отделен правен проблем. Доц. Митев е национален докладчик в групата за компенсацията, както и на вече публикуван доклад за неимуществените вреди³. Д-р Шопов е национален докладчик в групата за неморалните договори заедно с д-р Валентина Бинева. Публикациите по темите за компенсацията и за неморалните договори са в напреднала фаза. Дискутираха се детайли от публикуването на книгата по втората тема – беше показана окончателната хартиена версия на ръкописа. За книгата по първата тема се набелязаха мерки за ускоряване на издаването.

Обсъдиха се множество други теми в областта на договорните отношения, както и техният напредък на изследване. Така например доста напреднала е работата по тълкуването на търговските договори, както и тази в областта на правата на третите спрямо договора лица. Разгледаха се и други идеи относно теми за образуване на нови изследователски екипи. Обмисля се включването на други колеги български юристи в изследванията на английски език по конкретен правен проблем, съвпадащ с техните научни и практически интереси. Заедно с членовете от другите малки групи д-р Митев и д-р Шопов обсъдиха други бъдещи изследователски проекти – например с членове от групата за собствеността се разгледа идеята за изследване на особеностите на собствеността върху културни ценности.

Проектът (първоначално известен като „Проектът Тренто“) привлича повече от 25 години широк кръг юристи, изкушени от изследването на частното право – теоретици и практики, без значение дали са водещи, или начина-

Нашите представители сред колегите от групата по договорните отношения – от Малта, Италия, Словакия, Великобритания, Холандия и др.

ещи на своето поприще. Широко застъпен в проекта „Общата сърцевина на европейското частно право“ е сравнителноправният метод на изследване. Името на проекта носи известна серия от книги, създавани в рамките на изследването по конкретен правен проблем и досега отпечатвани от престижното издателство на Университета в Кеймбридж⁴. Дискутират се много интересни въпроси, някои – без еднозначен отговор в доктрината и практиката.

Със сигурност може да се твърди, че участието на учени от Пловдивския университет допринесе за обогатяване на техните професионални контакти, за ускоряването на научния обмен, както и за обсъждането на нови теми от общ научен интерес с колеги от чужбина. Не на последно място, така се утвърждава имиджът на ЮФ и на Пловдивския университет като международно разпознаваема научна институция.

Със сигурност може да се твърди, че участието на учени от Пловдивския университет допринесе за обогатяване на техните професионални контакти, за ускоряването на научния обмен, както и за обсъждането на нови теми от общ научен интерес с колеги от чужбина. Не на последно място, така се утвърждава имиджът на ЮФ и на Пловдивския университет като международно разпознаваема научна институция.

Със сигурност може да се твърди, че участието на учени от Пловдивския университет допринесе за обогатяване на техните професионални контакти, за ускоряването на научния обмен, както и за обсъждането на нови теми от общ научен интерес с колеги от чужбина. Не на последно място, така се утвърждава имиджът на ЮФ и на Пловдивския университет като международно разпознаваема научна институция.

¹ В изпълнение на научен проект, финансиран по фонд НПД към ПУ с договор № ФП 17 ЮФ 3.

² Повече за проекта и конференцията вж. <http://www.common-core.org/>.

³ Като национален доклад в книгата сборник, посветена на обезщетението за неимуществени вреди при неизпълнение на договори в Европа – <https://www.cambridge.org/core/books/recovery-of-nonpecuniary-loss-in-european-contract-law/16686480915BCB1F16DD70B1CDEF18C4>.

⁴ <https://www.cambridge.org/core/series/common-core-of-european-private-law/9A1F0195629A3C0607233F14029C3A25>.

Студенти по право от Пловдивския университет спечелиха награди в национален конкурс

Изабела ПЕТКОВА

На 27.11.2018 г. в Центъра за обучение на адвокати „Кръстю Цончев“ в София се проведе награждаването на победителите от националния конкурс за студентски реферати на тема: „Проблеми на правния статус на хората с интелектуални затруднения или психосоциални разстройства в България“. Конкурсът се организира от Правната програма на Институт

След награждаването на победителите в конкурса

„Отворено общество“ и бе посветен на десетгодишнината от влизането в сила на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания¹.

Награждаването беше съчетано с официално представяне на изданието „В помощ на задържания от полицията и обвиняемия в досъдебното производство“, което съдържа обобщение на добри адвокатски практики, изготвено в рамките на друго изследване по проект на Института². В края

¹ Повече вж. на <https://osis.bg/?p=2913>.

² Повече вж. на <https://osis.bg/?p=2912>.

Студенти прависти, социолози и политолози обсъждаха проблеми на изборния процес

Иван КЪРЧЕВ

Юридическият факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ заедно с Кръжока по публичноправни науки към същия факултет организираха дискуссионен форум, посветен на актуалните въпроси в изборното законодателство. Инициативата бе подета от активни студенти, които се интересуват не само от правото, но и от обществено значими процеси в държавата. Безспорно един от тях е именно изборният процес. А през 2019 г. всички, имащи право на глас, ще го упражнят на два вида избори – за представители на Република България в Европейския парламент през месец май, а през есента – за местна власт.

Инициативността на бъдещите висшисти бе подкрепена от деканското ръководство на ЮФ, Факултетния студентски съвет и Студентския съвет на ПУ „Паисий Хилендарски“. Най-многобройни бяха участниците студенти от специалността „Право“, но във форума се включиха и техни колеги от специалностите „Социология“ и „Политология“, които изучават изборния процес в малко по-различен фокус от правния, а именно от гледна точка на това как политическите субекти участват в изборния процес и каква е оценката на обществото, което е изключително чувствително на тема избори.

Заместник-деканът на Юридическия факултет доц. д-р Христо Паунов, който бе модератор на форума заедно с д-р Антония Илиева, поясни, че дискуссионният форум е много навременен и особено актуален, тъй като по време на неговото провеждане са входирани в деловодството на Народното събрание два законопроекта за изменение и допълнение на Изборния кодекс. Освен това своеобразната кръгла маса

Работен момент от форума

бе изцяло на професионално ниво, тъй като се организира от научните среди. Доказателство за това бе и участието на утвърдения конституционалист и изключително уважаван преподавател проф. д-р Емилия Друмева, която преди време е била и член на ЦИК, а понастоящем е секретар по правните въпроси на президента Румен Радев. Тя първа направи експозе за актуалните въпроси и

проблеми, които предстои да бъдат решени, като подчерта, че изборният процес трябва да бъде максимално прозрачен. Според нея изборните правила не дават достатъчно сигурност и за така желаните от гражданите гаранции за честни и прозрачни избори. Тя изтъкна, че е важно да се върне доверието в българските избори, защото те са изключително важен фак-

ва да се мисли и за повишаване на възнагажденията на хората, които са ангажирани в работата на секционната избирателна комисия, и за подобряване на тяхното образование за по-правилно и стриктно приложение на законодателството. Той посочи примери от практиката, от които стана ясно, че липсата на добре подготвена изборна администрация на най-ниското ниво води до най-голямо опрочаване както на самия изборен процес, така и на резултатите от изборите.

В дискуссионния форум се включиха и хора с опит в изборния процес – бивши и настоящи председатели на районни избирателни комисии в Пловдив и региона, на общински избирателни комисии и адвокати, работили по оспорването на изборни резултати. Важно и полезно за студентите се оказва участието на съдия Явор Колев – председател на Административния съд в Пловдив, пред който съд могат да се обжалват решения на изборни комисии и на други органи на местната власт, свързани с местни избори. Актуален въпрос, който трябва да намери разрешение, е как в бъдеще може да се въведе правна уредба за броене на бюлетините повторно, когато има оспорване на вот и размиване между посочените резултати в изборния протокол. Ръководителят на Районната прокуратура в Пловдив д-р Чавдар Грошев, който чете и лекции в Юридическия факултет, изтъкна пред бъдещите прависти, че на този етап има заведени дела за т.нар. изборни престъпления, но те са трудно доказуеми. Затова е нужно намирането на още по-добри механизми за тяхното разкриване.

Във форума участваха и представители на местната власт, политолози, социолози, журналисти. Всеки един от тях представи по няколко актуални проблема, които се изисква да бъдат разрешени, за да се гарантират честността и прозрачността на изборния процес. Накрая студенти предложиха форматът на дискуссионния форум да се запази и през следващата година, за да бъдат обсъждани други обществено значими въпроси.

Студенти по право от...

➔ От стр. 2

на представянето на книгата бяха връчени грамотите на четиримата победители в конкурса, двама от които са студенти в Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Втора награда в конкурса за реферати бе присъдена на Моника Дженаварова, студентка от четвърти курс, специалност „Право“. Определени бяха и две трети награди, една от които взе Изабела Петкова – студентка в пети курс, специалност „Право“.

Организаторите от Правната програма на Института обявих, че при тях са постъпили общо осем студентски реферата от пет български университета. Самите реферати са били оценявани от авторитетно жури в състав доцент д-р Велина Тодорова, адвокат Анета Генова и съдия Вергиния Мичева. Директорът на Правната програма на „Отворено общество“ д-р Иванка Иванова лично връчи наградите на участниците и им пожела още много успехи в професионалната реализация.

тор за демократичното формиране и функциониране на институциите. Аргументите за отказ от машинно гласуване и от електронно, дистанционно гласуване са несъстоятелни и укорими. Време е да изпълним едно важно изискване на Венецианската комисия – да има прозрачност при броенето на бюлетините. В момента нашият Изборен кодекс налага да има предаване онлайн с картина и звук на заседанията на ЦИК и на РИК, но няма такова изискване за секционните избирателни комисии – точно там, където става броенето на бюлетините и оформянето на протоколите. Тя изтъкна нуждата именно от видеонаблюдение в СИК само по време на броенето на бюлетините, т.е. след края на изборния ден дейността на СИК да бъде под видеоконтрол.

Координаторът на Кръжока по публичноправни науки Иван Кърчев, който е студент в 4. курс в специалността „Право“, изтъкна необходимостта от професионална изборна администрация не само на централно ниво, но и на регионално и местно ниво. Според него трябва

Бизнесмени към студентите от ФИСН:

Кариерното развитие е като строеж на къща, трябва план!

При огромен интерес от страна на студентите от Факултета по икономически и социални науки при Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ премина тристранният форум под мотото „Студентите питат – бизнеса и науката отговарят“, който се проведе в края на ноември. Инициатор на събитието бе катедра „Маркетинг и международни икономически отношения“ с ръководител доц. д-р Теофана Димитрова. Да получат отговори на въпросите, които ги вълнуват като бъдещи кадри на бизнеса, посъветва студенти при откриването деканът доц. д-р Станимир Кабаиванов. Той припомни, че срещата между представители на бизнеса, науката и студентите се провежда в навечерието на 25-годишнината на ФИСН.

Водещ на форума бе гл. ас. д-р Катерина Козлуджова, а в него се включиха Иван Иванов – директор „Корпоративни продажби“ в мобилния оператор А1, Даниел Христов – управител на FreeCall Inc., Владимир Кръстев – управител на MCAR (представители на BMW за България), Анна Божкова – управител на петзвездния спа хотел във Велинград Arte Spa & Park Hotel, доц. д-р Васил Петков от Университета за национално и световно стопанство, гл. ас. д-р Мина Ангелова от ПУ, асистент Георги Георгиев от Техническия университет в София и кметът на район „Южен“ Борислав Инчев, в чиято администрация през последните години вече 15 пъти са стажували групи студенти от различни специалности на Пловдивския университет.

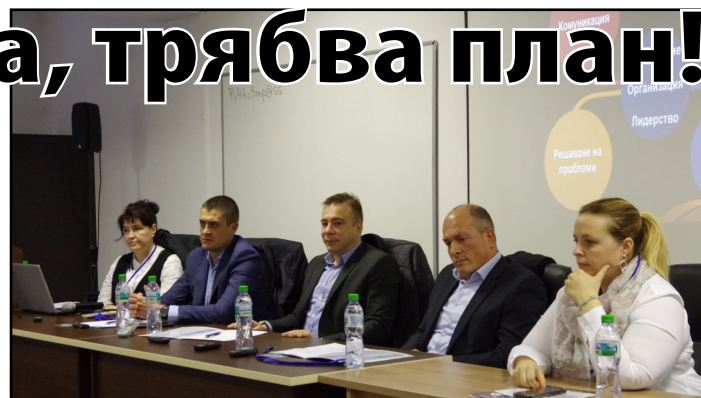
Какво точно е кариерно развитие? Какви знания и умения трябва да притежава кандидатът, за да го наемете на работа? Как започнахте бизнеса си – с кредит или с лични финанси? Това бяха само част от въпросите на студентите. Предприемачите обясниха, че ключови за кариерното израстване са

Момент от работата на форума

уменията да се общува, да се вземат решения и да се управлява, както и все по-често необходимостта да се владеят втори и трети чужд език. „Кариерното развитие е като строеж на къща – трябва да има кариерен план. Да знаете след 5 – 7 години какъв ще бъдете и докъде искате да израснете“, обясни Даниел Христов от FreeCall. Той и останалите представители на бизнеса дадоха ценни съвети на младите хора как да постъпват, когато си търсят работа.

86% от работодателите от 42 държави не очакват съкращаване на броя на служителите си в условията на дигитализацията

и развиващите се технологии. Напротив, някои от потребителите на кадри изявяват желание дори да наемат още персонал. Това стана ясно от изследване, представено в първия модул на срещата от Мария Лазова – мениджър „Бизнес развитие“ в ManpowerGroup – България, агенция за подбор на човешки ресурси.

Да откриеш човек, който отговаря съвсем точно на изискванията за съответна позиция, е погрешно. Работодателите трябва да избират кадри, които са готови да се учат. Търсят се и нестандартни подходи. Проучване показва, че в САЩ през

2020 г. ще има недостиг на 2 млн. души в производствената сфера, голяма част от местата са за инженери. За да не се усети тази липса, е създадена програма за преквалификация на пенсионирани военни инженери, които след тримесечно обучение са готови за вакантните места.

Същевременно обаче според проучването в нашата страна работодателите смятат да съкращават работници между 1 и 10%, като се надяват роботизацията да спомогне за това. В Австрия очакването за по-малко кадри е най-осезаемо. На фона на новите технологии потребностите се променят ежедневно и все повече се ценят така наречените „меки умения“ при хората: за комуникация, сътрудничество, за решаване на проблеми.

Не на последно място се забелязва недостатъчна подготовка на мениджърите, които ще трябва да ръководят тези процеси. Всички работодатели се борят за талантите, а едни от най-търсените таланти са дигиталните комуникатори, сочат още данните от проучването на ManpowerGroup.

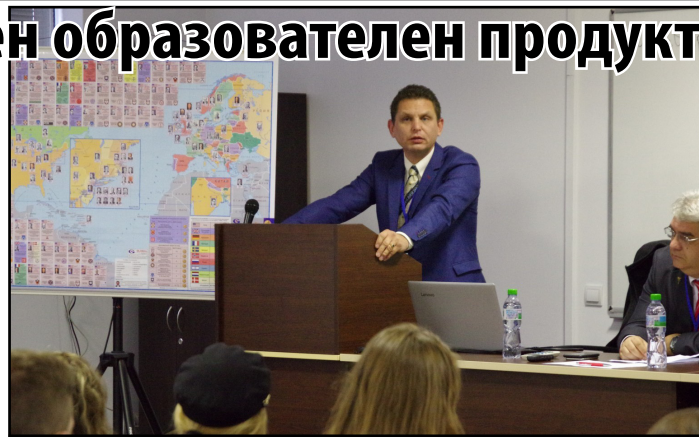
„Пловдивски университет“

Представен беше уникален образователен продукт

В един от панелите на практическия форум „Студентите питат – бизнеса и науката отговарят“ беше представен и един нов образователен продукт, разработен по идея на доц. д-р Атанас Владиков – „Карта – гид на лауреатите на Нобелова награда по икономически науки (1969 – 2018 г.)“.

Това е един специфичен образователен продукт, предназначен за всички онези, които изучават или се занимават активно в полето на икономическите науки. Другата му отличителна характеристика – това е продукт от ново поколение, изработен на основата на публично-частно партньорство, демонстрира, че връзката между образованието и бизнеса е възможна.

Основната идея е тази карта – гид да създава модерно и запомнящо се комуникативно послание за лауреатите на Нобелова награда по икономически науки на разбираем и достъпен език.

Доц. Атанас Владиков представя картата – гид с Нобеловите лауреати по икономика

Резултатите от Националната студентска научна конференция по физика и инженерни технологии

Д-р Анелия ДАКОВА

Физико-технологичният факултет и Студентският съвет към Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ организира седмото поред издание на Националната студентска научна конференция по физика и инженерни технологии. Мероприятието се състоя в периода 30 ноември – 1 декември 2018 година в Ректората на ПУ. В конференцията участваха над 80 души – представители на повече от 20 различни институции: университети, институти, училища и фирми.

Националната студентска научна конференция е ежегодното събитие, което осигурява поле за изява на млади учени, студенти и докторанти от висшите училища в страната и БАН, които работят или се обучават в областта на физиката, инженерните технологии, методиката на обучение и много други. В неформална среда младите бъдещи специалисти имаха възможност да представят проекти и научни изследвания, по които работят. Бе осигурен форум за обсъждане на иновативни идеи и актуални проблеми в съответната научна област. Програмата на конференцията включваше както устно, така и постерно представяне на доклади.

Специални гости на откриването на конференцията в 6. аудитория на Ректората бяха заместник-ректорът на ПУ „Паисий Хилендарски“ и декан на Физико-технологичния факултет проф. д-р Невена Милева, заместник-деканът проф. д-р Теменужка Йовчева и заместник-председателят на Студентския съвет Мария Бъчварова.

По традиция в първия ден на конференцията се проведе презентация и изложение на продукти и рекламни материали на водещи фирми в България от областта на физиката и инженерните технологии. Представителите на фирмите запознаха бъдещите инженери и физици с дейността на представляваните от тях структури, както и с възможностите за стажове и работа в техните фирми. Участниците в научната сесия успяха лично да зададат своите въпроси към тях по време на научното изложение пред 6. аудитория на Ректората. Фирми – гости на мероприятиято, бяха *Фесто Производство ЕООД*, *Сенсата Технолоджис ЕООД*, *Филкаб АД*, *Оптикс АД*, *Лаборатория Алименти*, *Костал България ЕООД*, *Тунсграм* и спонсорите на инициативата *Юзит Калърс България* и *Херикс ООД*.

След постерната сесия на младите учени в петък и устните им доклади в събота научно жури в състав: проф. Теменужка Йовчева, доц. Силвия Стоянова, доц. Кънета Паскалева, доц. Надежда Кафадарова, доц. Екатерина Писанова, доц. Мария Марудова и гл. ас. Велко Рупецов, награди най-добре представилите се участници в следните категории:

• Най-добро научно постижение за 2018 г.

I награда – Георги Матеев, ИОМТ – БАН

Тема на разработката: *Increase of the photoinduced birefringence in azopolymer films doped with TiO₂ particles*

II награда – Мирослав Радомиров, СУ „Св. Климент Охридски“

Тема на разработката: *Някои класически решения на пулсираща струна в пространство-време на Шрьодингер*

III награда – Светомир Русев, НВУ „Васил Левски“

Тема на разработката: *Профилиране на вентилаторното стъ-*

пало на турбовентилаторен двигател

• Най-добър доклад

I награда – Катерина Лазарова, ИОМТ – БАН

Тема: *Дотиране на нанослоеове от Nb₂O₅ и Ta₂O₅ със зеолити от възглищни пепели*

II награда – Стоян Рамълчанов, ПУ „Паисий Хилендарски“

Тема: *Експериментални изследвания на реологичните свойства на смазочно-охлаждащите течности*

III награда – Зара Касапетева, ПУ „Паисий Хилендарски“

Тема: *Изродено четиривъълново смесване между три оптични вълни, разпространяващи се в изотропна нелинейна среда*

• Най-добър постер

I награда – Блага Благоева, ИОМТ – БАН

Тема: *Thermal dependence of photoinduced birefringence in thin azopolymer films*

II награда – София Милenkova, ПУ „Паисий Хилендарски“

Тема: *Influence of the technological parameters of jet mixing process on chitosan/alginate nanoparticles*

III награда – Станислав Иванов, СУ „Св. Климент Охридски“

Тема: *Natural frequency calculation of a constrained spherical droplet*

VII национална студентска научна конференция по физика и инженерни технологии за поредна година постигна своите цели – предостави форум за научна изява на студенти, докторанти и млади учени, създаде условия участниците да се запознаят със свои колеги и връстници от различни висши училища в страната и осъществи активна комуникация между бизнеса и висшето образование. Подобри се информираността на младите физици и инженери за възможностите за кариерно развитие в България. Предоставена бе възможност на подрастващите да се запознаят с добрите практики в образованието, предлагано от Физико-технологичния факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“.

➔ От стр. 4

Досега не е произвеждан формат от този вид нито в България, нито другаде, който да представя в синтезиран вид основна информация за Нобеловите лауреати по икономика. При илюстрирането на данните е използван картографският подход за обозначаване на значими личности в хронотопоса на икономическата наука.

Другата отличителна черта е, че картата е билингвална: на български и на английски език, което улеснява значително търсенето по ключови думи в интернет при по-задълбочен интерес, като картата обхваща всички Нобелови лауреати по икономически науки от 1969 г. до 2018 г. Нещо повече, в идеята за тази карта е заложена и проектна устойчивост и актуализацията на картата във времето.

Картата представя в микротекстове основните изследователски полета на Нобеловите лауреати и мотивирания аргумент поради каква причина тези хора получават Нобелова награда. Освен това в

Представен беше уникален...

картата е отразена и статистическа информация за броя наградени изследователи, икономическите школи, от които идват, държавите и институциите, с които се асоциират към момента на награждаване, както и друга полезна информация. Към момента този интелектуален продукт се предлага в два варианта: като стенно табло (или на английски, или на български език); и като формат, тип „пътна карта“, който е удобен за съгване и бърза справка в учебен и изследователски процес, както и за научнопопулярни цели; този формат е ориентиран като мейнстрийм продукт и от една страна е на български, а от другата – на английски език.

Чрез наличието на този уникален продукт се създава един специфичен образователен стандарт и инструмент от полза за широк кръг от хора – студенти, колежия, академични общности, институции, организации, фирми, медии и др. под.

За повече информация по търговски и маркетингови въпроси – фирма „Глобал Агро“ ЕООД, гр. София – <http://mapsbg.com/>.

Проблемите на религиозното образование в България бяха обсъдени на международна научна конференция, проведена в Пловдив

Д-р Ивелина НИКОЛОВА

Първата по рода си международна научна конференция, посветена на религиозното образование в България, беше организирана от Катедрата по теология към Философско-историческия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Трябва да признаем, че през последните десет години в университетските среди у нас не е провеждано събитие с подобна значимост. Причините за това са от различен характер, но в най-общ план подходът към интердисциплинарен диалог и съвместно организиране на събития с научна и публична активност, е принципно присъщ в дейността на Катедрата по теология. Предвид този (а и други) значими фактори, международната конференция се проведе на 15, 16 и 17 ноември 2018 г. – три дни, които се оказаха недостатъчни, но за сметка на това бяха изключително плодотворни. Наши съорганизатори и любезни домакини бяха представителите на Общинския съвет на Пловдив.

Конференцията се проведе с финансовото съдействие на Фонд „Научни изследвания“ (ПМНФ 01/32 от 2018) и под егидата на Министерството на образованието и науката.

Самото заглавие – „Религия и образование: история, традиции, съвременни тенденции“, е своеобразна заявка, първо, за разгръщането на широка база от интердисциплинарни научни гледни точки. Второ, то подсказва за необходимостта от повторно връщане към темата, която през последните години предизвика широки дебати в църковното и богословското пространство. Не на последно място, така формулираната проблематика е недвусмислено предизвикателство към богословската наука – теоретически и практически да овладее зададените от съвременната ситуация директиви и да даде отговор на редица важни въпроси, свързани с мястото на богословието в обучението на бъдещите учители по религия, а също и на ситуирането на предмета религия в цялостната система на българското образование.

В конференцията взеха участие преподаватели от двете основни богословски школи у

нас: Богословския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Православния богословски факултет към Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, научни работници и млади учени от различни университети, докторанти и учители в средните училища и др., които впечатлиха с изказаните позиции и мнения по редица наболели проблеми.

От съществено значение беше и присъствието на учени от различни хуманитарни специалности от чужбина: Русия, Украйна, Сърбия, Полша, САЩ, Англия. Общият брой на всички участници надхвърли 60 души.

Конференцията беше открита от проф. д-р Запрян Козлуджов, ректор на Пловдивския университет, и г-жа Савина Петкова – председател на Общинския съвет – Пловдив, и символичен домакин на форума. Беше представено приветствие от министъра на образованието и науката Красимир Вълчев. Работата започна с пленарен доклад от г-н Коста Костов, главен експерт по религия в МОН, на тема „Новите учебни програми по религия – религиозна грамотност и диалог между религиозното и светското начало в българското общество“. Проф. д.н.к. Мария Шнипер, ръководител на Катедрата по теология, постави началото на научната програма с доклад на тема „Средновековните манастирски школи – предвестник на модерното училище“.

В тематичен и конструктивен план чуждестранните гости – богослови, историци, филолози и хуманитаристи, представиха своите проучвания в секциите: „Исторически подходи“, „Религия и традиция“, „Религия и нравствено възпитание“, „Методологични граници и педагогически подходи“ и „Религия, образование, практика“.

В първата секция на конференцията се наблегна на очертаните вече параметри в историческите подходи, свързани с религиозното образование в страната. Проследяването на историческите образци от по-далечното и по-близкото минало спомогна за осмислянето на ролята и мястото на предмета религия в образованието и възпитанието на съвременните млади хора.

Очертаните в нея насоки зададоха мотивите за смисловото формулиране на втората секция – „Религия и традиция“. Тук се направи опит за разкриване на различните традиции в преподаването на предмета в страната и връзката им с цялостния облик на светското образование. В секцията „Религия и нравствено възпитание“ беше направен опит да се представят предизвикателствата, ползата и резултатите от прилагането на корелацията „образование – нравствено възпитание“ в обучението по религия предимно в съвременен контекст. Актуалността на докладите от тази секция се разгърна в контекста на кризата на моралните

ценности в българското общество и загубата на ориентири в поведението на младите хора.

В четвъртата секция вниманието беше насочено към методологичните граници и педагогическите подходи при религиозното обучение. Тази секция се оказа и най-сериозно премислената в организационен план и овладяна съдържателно, защото целеше да разкрие начина, по който преподаването на предмета религия може да бъде интегриран в съвременния модел на българското образование (както в началното и средното училище, така и в университетите). Неуспешните опити за въвеждане на обучение по религия през последните близо три десетилетия и крайно поляризираните мнения в българското общество по темата бяха отправна точка на научните и обществени дискусии. Тук сериозното предизвикателство беше свързано с дълбоко познатия проблем в българското образование, свързан с разкриване на мястото на предмета религия в цялостната система на образованието. Беше полезно да се споделят практики и опит не само от университетските среди, но и сред учителите, преподаващи религия в началния етап. Бихме казали, че теоретичните насоки на практическите резултати от приложението на предмета намериха своя най-цялостен вид в тази секция.

Студенчество по-руски, или как изучаването на руски език обогатява университетските години на русистите в ПУ

Анастасия КЕХАЙОВА

В навечерието на Студентския празник и на прага на новата 2019 година Центърът за руски език и култура на Пловдивския университет със съдействието на Катедрата по руска филология, и с подкрепата на Студентския съвет организира за студентите и преподавателите русисти и за всички приятели на Руския център тематична вечер „Студенчество по-руски“.

В приветствието си към гостите на събитието директорът на Руския център – доц. д-р Надя Чернева, напомни събитията, посветени на 45-годишнината на Катедрата по руска филология и специално се обърна към колегите си от катедрата с благодарност за съвместната работа и неоченимия им принос в разпространението на руския език и култура. Доц. Чернева призова присъстващите да останат все така съпричастни към инициативите на Руския център.

В програмата на вечерта се включи и отборът на Пловдивския университет, делегат в VII международен фестивал на студентите, изучаващи руски език: „Друзья, прекрасен наш союз!“, провел се от 10 до 15 септември в СОК „Камчия“. Освен че презентира младежкия форум, групата от ПУ представи отборното си изпълнение на песента „Конь“ на група „Любе“, както и кратък видеоклип с фестивални снимки.

Вечерта премина и под знака на 200-годишнината от рождението на И. С. Тургенев. По време на литературното четене „Весь мир читает Тургенева. Студенты Пловдива тоже“ прозвучаха на руски, български и френски едни от най-емблематичните творби на писателя. С овации гостите на събитието благодариха на студентите Дилиана Желева,

си поделиха Боян Михайлов и Драгомир Димитров – второкурсници от специалността „Лингвистика с информационни технологии“. Второто място бе отредено на Гергана Куртева и Надежда Райчева от специалността „Руска филология“ (редовно и задочно обучение), а първенец сред наградените беше студентът Атанас Костадинов – представител на спе-

язык – язык делового и межличностного общения“, провела се през август месец в Руския университет за дружба между народите в Москва. Студентите заинтригуваха публиката с разнообразни и интересни игри за познаване на забележителностите в Москва, провериха знанията на гостите за съвременни руски песни и споделиха ярки летни емоции от незабравими

Доц. Надя Чернева приветства участниците в Руската вечер

Владимир Илиев, Атанас Костадинов, Кристина Стаменова и Ивета Тотева от специалностите „Руска филология“ и „Приложна лингвистика“, които направиха присъстващите съпричастни към идеите и емоциите на руския класик.

Награди и грамоти получиха и победителите и участниците в конкурса за превод на стихотворението в проза „Песочные часы“, посветен на Тургеневия юбилей. Третото място

специалността „Български език и руски език“. От името на журито в състав гл. ас. д-р Милена Стойкова и гл. ас. д-р Наталия Христова, оценило конкурсните работи, към участниците се обърна гл. ас. д-р М. Стойкова, която връчи грамотите и пожела нови творчески успехи на наградените.

Кулминацията на вечерта беше презентацията на група студенти – участници в лятната школа „Русский современный

август, прекаран в руската столица. Атанас Костадинов показа „на терен“ как се приготвя руска „окрошка“, която по-късно опитаха всички присъстващи.

Вечерта приключи с обещание за провеждане на „Студенчество по-руски 2“ още в края на месец януари 2019 г., когато русистите и любителите на руския език и култура отново ще се съберат, за да отбележат и руския студентски празник – „Татьянин день“.

Проблемите на религиозното образование...

➔ От стр. 6

Така формулираната насока зададе смисловите директиви на петата, последна секция – „Религия, образование, практика“. В нея намериха място някои важни въпроси предимно от практическото богословие и връзката им с религиозното обучение и преподаването на религия: литургичните и химографските измерения на пошироката тема за възпитаването в дух на църковност бяха изказани навремененно и провокативно.

За разгръщането на интердисциплинарния профил на конференцията изключително допринесоха преподаватели и докторанти от Пловдивския университет от специалностите „История“, „Етнология“ и „Социология“ с техните тясно специализирани и детайлни изследвания.

Гостите от Полша и Русия засегнаха темата за съвременното религиозно образование в техните страни. Този опит беше полезен и предвид редица съвместни инициативи, които години наред Катедрата по теология

разгръща със своите чуждестранни колеги.

Не на последно място трябва да споменем, че студентите от специалността „Теология“, които всеотдайно помогнаха на своите преподаватели в организацията и провеждането на форума, получиха чудесна възможност да разширят своите знания и изследователска перспектива.

Ако трябва да потърсим най-точните думи, с които да обобщим пълната визия на проведеното събитие, то трябва да започнем с това, че междуна-

родната конференция събра заедно представители на академичните среди (теолози, педагози, философи) с духовници от няколко православни църкви и с експерти в областта на образованието от национални и регионални институции, както и с учители, преподаватели религия, млади учени и докторанти. Това обстоятелство е самородно, но и доста амбициозно, защото задава насоките за бъдещи проучвания по темата.

Катедрата по теология е готова да ги продължи.

Скритият език на парите, или за валутите на Европа преди еврото

Историята на монетите и банкнотите винаги е свързана с историята на народите, които ги използват. Парите са всемогъщи, почти всичко може да се купи с тях – свобода, уважение, чест, любов, победа, дори измяна. Заради пари са водени войни, откривани са континенти, погубвани са империи. Върху парите се изобразяват личности или значими исторически моменти. Понякога са свидетели на заблени в тайни събития, променили хода на историята.

Интересни факти, необикновени връзки и особености на паричните средства през различни периоди на територията на Европа разказва 13-серийната чешка документална поредица, излъчваща се по БНТ 1.

Първите чешки банкноти след разделянето на Чехия и Словакия през 1993-та са дело на Владимир Кулханек и вероятно ще са последните чешки пари, тъй като се очаква Чехия също да приеме еврото. Задачата да се изработи дизайнът, обаче трябва да се изпълни само за две години – от 1991-ва до 1993-та. След като парите влизат в обращение, а те са същите и до ден днешен, графикът Кулханек решава да създаде и една малко шеговита колекция от банкноти, която нарича „Фъни Мъни“. Първа от тази поредица е банкнотата от 1 милион чешки крони. Резултатът е едно иронично изображение, продиктувано от непрестанното тежжение на чехите за по-добър живот, но без да се трудят много и без много усилия да им е гарантирано свинското с кнедли и зеле. Втора е руската рубла. Идеята му хрумва от Джордж Оруел и неговата „Ферма на животните“. Върху изображението на прасето е поставен воден знак с надпис „КГБ“. Забавна е и историята на неговата германска марка. Когато му хрумва идеята, Западна и Източна Германия тъкмо се обединяват. За да пресъздаде ситуацията в Германия при обединението, включва изображение на пианистката Клара Шуман от западногерманската стотачка, но с ужасено изражение, а от източногерманската марка – на другаря Маркс, който ѝ краде обичата.

По време на управлението на полския крал Кажимеж Велики (XIV век) столицата Краков е значим културен и икономически център на Централна Европа. А в основата на този просперитет стоят солните находища край града, които били известни на хората още преди пет хилядолетия. В онези времена купичката сол си била стандартно платежно средство. Английската дума salary – „заплата“, произлиза от латинското „salario“, тоест платено със сол. Солта е едно от първите платежни средства в света. Именно на солта се дължи замог-

ването на Краков и идеята за основаването на Краковския университет. Навремето в региона само два града имали университети – Прага и Падуа.

Първите банкноти в Австро-Унгария се появяват по времето на Мария Терезия, която, за да улесни търговията в държавата си, въвежда специални банковни билети и за всеки билет Австрийската банка изплащала на приносителя му определена сума жълтици. Сходна е и историята на английските банкноти. Английската банка е основана през далечната 1694 година с идеята да подsigурява пари на Англия за всички войни,

Толар за отвъдморските колонии

ца и от същата тази дума произлиза днешното название за английската парична единица „лира“. Една либра е малко над половин килограм и се равнява на 92,5 процента чисто сребро. По това време била определена и чистотата на среброто. Щом се налагало да се плаща на някого извън пределите на Англия, трябвало това да става с нещо, на което можело да се върва навсякъ-

Шеговито изображение на марката след обединението на двете Германия

които води. Банката извършвала и една интересна допълнителна услуга, която се състояла в издаването на писмени потвърждения на всеки клиент, че е депозирал в нея монети или злато и сребро. С тези потвърждения се давали и гаранции за редица допълнителни финансови операции впоследствие. Казано с други думи, щом сте дошли в банката и сте депозирали определена сума, получавате потвърждение за нея, а банката се задължава да изплати същата сума, но в монети на което и да било друго лице, което ѝ представи това потвърждение. Първоначално хората нямат доверие, затова се налага допълнително да се гарантира тяхната стойност. Необходимостта от гаранции е и действителната причина за появата на лирата стерлинга – израз, който започва да се използва още през Средновековието. Било изчислено, че 240 сребърни пенса тежат една либра. Либрата всъщност е била древно-римска тегловна и парична едини-

де по света, което било надеждно и сигурно. А такова платежно средство с гарантирано тегло и чистота на среброто, признавано навсякъде по онова време, се оказва единствено английската валута и именно лирата стерлинга.

И при турските пари има интересна история. Банкноти, нарисувани от войниците в окопите през една нощ от Първата световна война. При това не са фалшиви! За да разберем какво се е случило в залеза на султаната, се налага да се върнем към недалечната история. Малко преди началото на Първата световна война султан Мехмед V е потънал до уши в дългове. Но това не го спира да подхвърля с шепи на народа от тези дребни златни монети. Нарича ги „бакшиши“. С едрите, на които са султанските символи, пък плаща външните дългове. А те, откровено казано, са прекалено големи. В началото на Първата световна война в Чанаккале се провежда инвазия, имаща за цел завладяването на Истанбул и

разделянето на империята. Султанът по това време нямал пари дори за храна на войниците, отбраняващи Дарданелите. Тогава войниците, правителството и търговците се договарят за следното: войниците да си нарисуват през нощта в окопите пари, с които да си купят храна от търговците, а правителството да овъзмезди търговците, като впоследствие замени нарисуваните пари с истински в реалната им стойност.

Много преди да започнат да използват монети, в континентална Гърция се разплащали чрез метални отливки с точно определено тегло. Сред тях били и металните пръти. С една ръка могат да се хванат и задържат 6 пръти едновременно. На гръцки глаголет „държа“ е „здрато“ и от това се появява названието „драхма“. Валутата, която остава в обращение повече от 4500 години.

Най-прочутите монети в Западното полукуло са толарите. Освен в Австро-Унгария за кратко толарът е платежно средство в Испания, в Скандинавия и в Русия. Покъсно, вече сечен и в други страни, дори стига и до Хабсбургските колонии. Град Яхимов в Северна Чехия по време на монархията е наричан Йоахимстал, тоест „долината на Яхим“. През XVI век, когато са изчерпани златните находища в Европа, се засилва интересът към среброто, а в района на Яхимов то е в изобилие. През 1519 година Шепан Шлик иска от крал Лайош Ягелонски разрешение да сече монети. Благодарение на богатите залежи на руда с висока чистота сребърните монети стават предпочитано платежно средство. И понеже произхождат от Йоахимстал, започват да ги наричат „талери“, а после и „толари“. Толарите за отвъдморските колонии на Австро-Унгария имали специален знак. На тях бил изобразен символът с двете колони на Херкулес, обозначаващ Гибралтар, трябвало да означава нещо като „предназначено за чужбина“. Американците превръщат впоследствие двете колони в две линии и в най-прочутата валута на света.

Тези и още много други интересни истории за шведските, белгийските, френските, полските, унгарските пари, за Ротшилд и Фридрих Вилхелм Райфайзен могат да се узнаят от чешката документална поредица по БНТ 1 „Скритият език на парите“.

Превод от чешки:
гл. ас. д-р Борислав БОРИСОВ

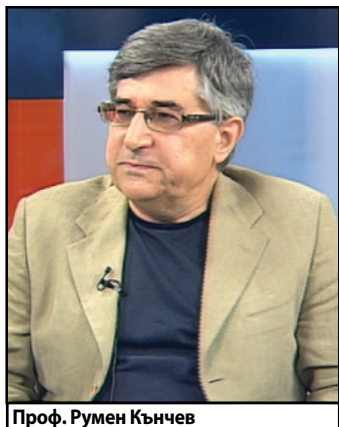
Във ФИСН стартира академичен семинар „Съвременният свят и глобалната политика“

Встъпителни думи на ръководителя на семинара

Проф. д.н.н.с. Румен КЪНЧЕВ

Уважаеми колеги,
От името на доц. д-р Станимир Кабаиванов, другия съпредседател на този семинар, и от свое име Ви поздравявам и благодаря за високия интерес към днешната първа сбирка. Целта на този семинар е да дискутираме заедно, студенти и преподаватели, политолози и икономисти, съвременния свят. Защо? Защото ние живеем в този свят и трябва да го познаваме. Нещо повече, пред очите ни се развиват сложни и противоречиви икономически, политически и геополитически явления и в известен смисъл имаме историческия и личния шанс да сме свидетели на процеси и радикални промени, които се случват веднъж на сто години. Съвременната глобална сцена е хаотична, непредсказуема, амбивалентна и комплексна. Такава е оценката и на водещите световни стратегически центрове. Ще направим опит да изследваме онова, което се случва на тази сцена. Да направим изводи за политиката и посоките, които нашата страна трябва да следва, за да действа успешно на глобалната сцена.

Семинарът има следната структура. Всеки семестър ще имаме по една сбирка, на която ще дискутираме свободно значим и актуален световен проблем. В това отношение ние сме облагодетелствани, тъй като ФИСН, който през 2019 г. ще чества своята 25-годишнина, е място, в което се срещат три фундаментално важни за обществото науки: икономика, политически науки и национал-

Проф. Румен Кънчев

на сигурност. Нашата амбиция е да съчетаем или интегрираме познанията в тези три важни научни области, за да разберем онова, което става на глобалната сцена. Затова на нашите сбирки са добре дошли всички преподаватели и студенти, които проявяват интерес към глобалната политика, световната икономика и националната сигурност.

Първата сбирка ще започнем с лекция върху съвременния либерален капитализъм и неговото „интерпретиране“ в политическата практика на новите либерални демокрации от Източна Европа. В последните десетилетия той претърпя сериозни трансформации, които според мен рефлектират върху няколко основополагащи идеи от теорията за либералната демокрация. Става дума не само за концепцията за *свободата*, но така също за ролята на *държавата* и нейната намеса в управлението на ключови сектори на обществото. В самата теория на демокра-

На 5.12.2018 г. в 11. аудитория на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ се проведе първата сбирка на семинара „Съвременният свят и глобалната политика“, в която акцентът беше критичният анализ на съвременния капитализъм. Форумът се организира от катедра „Политически науки и национална сигурност“ и ще се фокусира върху дискусии, засягащи най-острите и значими съвременни проблеми на световната политика, икономика, международна сигурност и геостратегия.

Специален гост на първото издание беше проф. д.ф.н. Красимир Делчев от Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Той изнесе лекция на тема „Залезът на либералния капитализъм в развитите страни и неговият изгрев в екскомунистическите“ (публикуваме я отделно).

Предлагаме Ви експозето на ръководителя на семинара проф. д.н.н.с. Румен Кънчев при откриването, както и мнения на две от присъствалите студентки от специалността „Политология“, 3. курс.
„Пловдивски университет“

цията като един от стълбовете на либералния капитализъм постепенно се появи и наложи т.нар. *масова демокрация*, която е явление, различно от разбирането на демокрацията в класическия либерален капитализъм. Третият голям базисен елемент на класическия капитализъм – теорията за ролята на държавата, също преживява комплексна и недостатъчно изучена динамика. В съвременността вече говорим не за капиталистическа държава (и „класически капитализъм“), а за *държава на благоденствието*. В своите лекции по Теория на политиката обозначавам всички изброени по-горе процеси с един обобщаващ и вероятно не толкова прецизен термин: „изместване на демокрацията“. Какво е това „изместване“? Казано общо, демокрацията се трансформира, класическият капитализъм на Д. Рикардо и А. Смит е променен и неговото развитие следва друга посока. Известният представител на „критическата теория за обществото“ Ю. Хабермас посочва три характеристики на съвременния капитализъм,

важни за посоката на изследване на „изместването“. „В трите основни сфери (военното и организационно-правовото *осъществяване на условията за производство; деловия цикъл и грижата за развитие на инфраструктурата*), благоприятстващи възпроизводството на капитала, пише Хабермас, държавната намеса е под формата на пряко въздействие върху ... условията, при които се приемат решения в частния сектор“ (Ю. Хабермас. *Теория на комуникативното действие*). Това обстоятелство, което немският политолог и философ нарича „структурна дилема“, генерира важни последици: икономически генерираните кризисни тенденции (...) „се пренасят в администрацията“ и в начина, по който се вземат решения от държавата. Върху тези въпроси и свързаните с тях импликации върху източноевропейските рецепции на посочените процеси поканихме да говори проф. Кр. Делчев от СУ „Св. Климент Охридски“, дългогодишен изследовател на съвременния капитализъм.

СТУДЕНТИТЕ ЗА СЕМИНАРА

Теодора ТОДОРОВА

В този семинар заедно преподаватели и студенти дискутирахме развитието на съвременния капитализъм, започвайки от марксизма като обществено-икономическа основа за изследването му и стигайки до ключови концепции и идеи днес. Като политолози ние трябва да познаваме света, в който живеем, и тенденциите, които го движат, и семинарът според мен бе опит да анализираме и осмислим случващото се днес. Благодарна съм на съпредседателите на семинара проф. Кънчев и доц. Кабаиванов, както и на проф. Делчев и гл. ас. Стоянов, че имаме възможност да бъдем част от този семинар, като черпим познание и опит от професионалисти като тях.

Никол ЕЛЕНКОВА

Силно съм впечатлена от академичния семинар не само защото събитието обединява студенти от един и същ факултет, а защото форматът бе дискуссионен. Успяхме да обсъдим актуални съвременни проблеми, както и последиците от тях. Лекцията на проф. Красимир Делчев ни представи вълнуващи факти за либералния капитализъм, както и за неговия прочит в екскомунистическите държави. Но най-важният извод е, че семинарът ми даде определена гледна точка за осмисляне на света, в който живеем. И според мен това беше основната цел на лекторите.

Залезът на либералния капитализъм в развитите

Проф. д.ф.н. Красимир ДЕЛЧЕВ

Краят на либералния капитализъм, настъпил в Европа през 60 – 70-те години на XX век, се свързва с утвърждаването на т. нар. „късен капитализъм“, който е добре организиран и държавно регулиран. Основните белези на последния са: а) процес на концентрация на предприятията – поява на национални и мултинационални корпорации, организиране на пазарите на стоки, капитали и труд; б) интервенционистка държава, която се намесва в нарастващите функционални липси на пазара. Това е същевременно край на свободноконкурентния капитализъм, а заместването на пазарния механизъм чрез държавни интервенции, слагащи край на либералния капитализъм, се допълва с „политическо планиране на алокациите“ (сумите, отпуснати за определена цел), които се предприемат и при поява на липси като странични следствия от частни предприемачески стратегии. Това отпускане се гарантира от богатия държавен бюджет, защото къснокапиталистическите държави са „държави на всеобщото благоденствие“.

В тяхната икономическа система се открояват три сектора въз основа на разликата между частен и публичен сектор. Частното производство е пазарно ориентирано. Един сектор в него се регулира чрез конкуренцията. Другият сектор – чрез пазарните стратегии на „олигополите“ – малко на брой големи предприятия, владеещи монополно пазара. Третият сектор е публичният, в който (по модела на САЩ) особено вследствие на оръжейното и космическото производство – засилило се и в резултат на стратегическото съперничество между „двата лагера“ по време на т. нар. „студена война“ – поради нуждата от огромни непазарно ориентирани инвестиции изникват огромни предприятия, пряко контролирани от държавата, или частни фирми, живеещи от държавни поръчки.

В монополистичния и в публичния сектор срещу предприятията стоят **силни профсъюзи** (докато в екскомунистическите страни слабите и преди профсъюзи бяха още по-отслабени, обезсилени и дезактивирани!), а в конкурентния частен сектор работничеството е лошо организирано. Съответно и нивата на заплащане са различни, в по-добре организирани сектори – по-високи.

В административната система на къснокапиталистическите държави държавният апарат изпълнява многобройни императиви на стопанската система. Той регулира съвкупния стопански оборот със средствата на глобалното планиране, създава и подобрява условията за остойностяване на капитала, акумулиран в излишък. Глобалното планиране се отразява негативно върху частно-автономното разпореждане със средства за производство и позитивно за избягването на нестабилности. Държавно се регулират също фискалната и паричната политика, както и отделни мерки, инвестиции и съвкупно търсене, раздаване (resp. „подаряване“) на кредити, ценови гаранции, „субвенции“ (финансови помощи), заеми, вторичното разпределяне на доходи, конюнктурно-политическите регулирани държавни поръчки, косвената трудова политика... Всичко това са стратегии за отбягване на нестабилности и кризи, задаващи уравновесяване между конкуриращите императиви за постоянен растеж, парична стабилност, пълна заетост и изравнен външно-търговски баланс.

Докато глобалното планиране манипулира рамковите условия на частните предприемачески решения, за да коригира пазарния механизъм спрямо дисфункционални странични следствия, държавата **замества** пазарния механизъм навсякъде, където тя създава и подобрява условия за остойностяване на акумулирания в излишък капитал. Тя прави това: чрез „засилване на националната способност за конкуренция“ посредством организация на наднационални икономически блокове, чрез империалистко гарантиране на интернационалното разслояване...; чрез непродуктивно държавно потребление (оръжейната и космическата индустрия); чрез структурнополитическо управление на капитала в автономно стопански пренебрегнати сектори; чрез подобряване на материалната инфраструктура (системите за транспорт, училища и здравеопазване, центрове за почивка, градско и регионално планиране, строеж на жилища...); чрез подобряване на нематериалната инфраструктура (общо поощряване на науката, инвестиции в изследване и активности за развитие, посредничество за патенти...); чрез подобряване на производителната сила на човешкия труд (обща образователна система, система за професионално образование, образователни и преквалификационни програми...); чрез погасяване на социалните и предметните послеразходи (разноски) на частното производство (подкрепа за без-

Проф. Красимир Делчев

работните, благоденствие, щети върху околната среда).

В легитимационната система на късния капитализъм се забелязват следните промени: а) с функционалното отслабване на пазара рухва буржоазната базисна идеология за справедливата размяна; б) обратната връзка на икономическата система с политическата я реполитизира, засилва се политическото, политизират се и производствените отношения, това засилва нуждата от легитимация; в) държавният апарат не просто осигурява общите условия за производство, както либералният капитализъм,

а се включва инициативно в самите тях; г) за да се наваби легитимност, се прибегва до универсалистката ценностна система от буржоазно идеологическо естество – за държавнограждански права, между които правото на участие в политическите избори; д) изникналият проблем се решава чрез системата на „формалната демокрация“; е) участието на държавните граждани в политическия процес на формиране на воля от демократично естество би трябвало да доведе до тяхното съзнание противоречието между административно общественото производство и едно, както и преди, частно усвояване и употребяване на добавената стойност. За да избегне тематизирането на това противоречие, административната система има нужда от достатъчна автономност; тя скрива формалнодемократичните институции и процедури по начин да остане далеч независима от определящите мотиви на държавните граждани, вземайки самостоятелно своите решения.

Къснокапиталистическата държавна администрация постига това, като си набавя недостигащата ѝ легитимност по околн път чрез „съдържателно дифузна масова лоялност“ на населението, гарантирайки неговото благоденствие. Така осигуреното население осъществява един свой избор, предпочитайки **„благоденствие без свобода“** вместо свобода в недоимък. В същото време гражданите от страните на комунистическия блок (става дума за 60 – 70-те години на XX век) остават хем несвободни, хем бедни, а след 90-те години на XX век – само формално свободни, защото са достигнати и те от фасадната формална демокрация, без обаче да получат „благоденствие“. Само някои от тях тръгват по пътя, който е нелек, отвеждащ към него. Други, особено тези от Балканския полуостров, затъват в утопичното рециклиране на отпадъците от „либералния капитализъм“, ако приемем прогнозите на Бодрийар, изказани в труда му „Илюзията за края“ (1922 г.). Те се обръщат с утопичен исторически поглед назад, търсейки да рециклират и възкресят и други „фосили“, като монархизъм, национализъм, ксенофобия, реваншизъм, балкански бандитизъм...

Възкресените националистки идеологии хулят, от една страна, „либералния капитализъм“ на западноевропейските страни и САЩ, какъвто там още от 60-те години на XX век вече отдавна няма, защото е налице не друго, а „късен капитализъм“ – високоорганизиран, практикуващ намеси в икономиката с цел гарантиране на държавната мощ и благоденствието на собственото население дори за сметка на това от други държави.

От друга страна, хулят утопите, че трябвало да се стремим към изцяло „свободен пазар“ и „либерален капитализъм“, тоест към неща, които вече липсват във високоразвита държавен късен капитализъм. От трета страна – антиутопията, че „либералният капитализъм“ бил само слободия и разврат.

Относно либерализма и либералния капитализъм. Първи подтици и наченки либерализмът получава още през XVI век с Реформацията, насочена срещу религиозните догми на неререформираната католицизъм, който в отговор се реформира с Контрареформацията, докато православиеото остава ортодоксално неререформирано. Следващите подтици са през XVIII век с Просвещението, отначало в Англия, сетне – във Франция, насочено срещу схоластиката. Също пиетизмът дава подтици на либерализма с борбата си срещу закостеняването на лутеранството, много пиетисти емигрират в Новия свят, в Америка,

Страни и неговият изгрев в екскомунистическите

и посяват семето на либерализма в САЩ. В политическо отношение либерализмът се противопоставя на консерватизма и реакцията на монархиите; като икономическа доктрина е за свободна търговия и конкуренция, свободен пазар и стоков обмен без намеси на държавата; светогледно е „за космополитизъм, толерантност и хуманност“, философски радее за „индивидуализма“ и подчертава „ценността на личността срещу общностните ценности“, негов носител е отначало аристокрацията, а сетне и до днес – гражданството, бюргерите, буржоазията.

Не може да се отрече, че либерализмът не просто отстранява ограничения и спънки, но и се отличава с конструктивна сила и способност да заменя традиционни форми на социално и политическо деление с една „контрадиференциация“, която в развитието на либералните доктрини от Хобс до Токвил демонстрира следните аспекти: „разделението между политика и религия, което позволява неутрализиране на държавата от религиозна гледна точка и толерантност по отношение на деполитизираните вече религиозни убеждения; разтрогването на връзката между нравственост и законност; утвърждаването на пазара като автономна сфера; диференциацията вътре в рамките на политическата система, която се изразява в разделение на властите (сравни със заслугите на Лок и Монтескьо за конституционализма и правовата държава, б.м.), разчленяване на държавните функции, разграничаване на личността от институцията...“ С тези достижения той съдейства на модерната държава на благоденствието и на демокрацията. Освобождаването на индивида икономически, в сферата на пазара, и политически, в обществената сфера, не предизвиква непременно хаос и анархия, както считат неговите критици, а допринася за ред; не води до „война на всеки срещу всеки, а до богатство и всеобщо благо“, както сочат Адам Смит и абат Сийес. Характерни са борбите за общо избирателно право, включително на жените.

Либералната и неолибералната политика помагат по време на кризи, „при които социалното трябва да отстъпи пред пазарното стопанство“, тогава, за да се задвижи отново акумулационният цикъл на капитала, „се предписват винаги едни и същи рецепти: възстановяване на регулативната функция на цените чрез премахване или поне ограничаване на политическия контрол върху икономиката; облекчаване на предприятията чрез намаляване на данъци и разхлабване на законовите задължения, например в областта на защитата на околната среда или на външните икономически отношения; намаляване на държавната бюрокрация; реструктуриране на държавния бюджет за сметка на социални програми; ограничаване на влиянието на профсъюзите; рестриктивна финансова политика, или накратко казано – връщане към разделението на държавата от обществото, което е било заличено от прекаленото разширяване на социалната държава.“

– Несъмнено е обаче, че **прекаляването** с либералните капиталистически практики отслабва държавата, подрива благоденствието и опасно поляризира обществото на бедни и богати, нарушава реда и сигурността, генерира хаос и беззаконие, разгул и слабонравие...

– Такова „прекаляване“ се наблюдава в по-слабите от екскомунистическите страни, но и в някои от силните.

– В резултат, вместо да се догонват развитите къснокапиталистически държави, както масово се купуват и карат „стари коли“, така се „рециклират“ и остарели либерални слободии и отживели, спрямо новите държавно регулируеми държави на благоденствието, либерални практики.

Към плачевните резултати от подобно криворазбрано „прилагане“ на либерални практики спадат следните феномени:

а) Ликвидирането на цели министерства, отговарящи за държавното глобално планиране и строг държавен контрол срещу злоупотребите;

б) Масови злоупотреби със сумите, отпускани за определена цел, т. нар. „алокации“; обезсилване на профсъюзите;

в) Липса на държавно регулирана и контролирана фискална (данъчна) и парична политика, несъбиране на дължими данъци и такси; раздаване-подаряване на кредити от банки, поява на т. нар. „кредитни милионери“, допускане на „лоши кредити“, необезпечени с гаранции, липотеки на имоти, документи за платежоспособност на получателя или оставяни „необслужвани“, тоест отсъствието или прекратяването на ежемесечните вноски за тяхното изплащане в определен срок; тук дори се прилагат и някои „балкански хитрини“ за избягване на надзорния контрол от европейските централни банки по силата на членството в Европейския съюз, като, когато идват про-

веряващите органи, част от „паспортите“ и документацията за т. нар. „лоши кредити“ се командирова и прехвърля на съхранение в други финансови институции, така че, докато траят ревизиите и прегледът, банката се оказва в „добро състояние“, а след отпътуването на проверяващите комисии книгата се завръщат отново във въпросната банка и тя се оказва „лоша“, каквато си е била;

г) Необосновани „субвенции“, финансови помощи, които не достигат до нуждаещите се или биват частно усвоени от група „свързани лица“;

д) Присвояване на големи суми от европейски помощни средства за развитие, напр. за строежи на пътища, транспорт, градско благоустройство и пр. чрез подизпълнителни фирми, чиито цени са многократно по-ниски от тези на фирмата, спечелила конкурса „без конкурс“ на нормалната цена, гарантираща високо качество, което рефлектира в злополуки, нови ремонти, измами, недоволства вместо благоденствие – болести, лишения, смърт;

е) Вторично несправедливо преразпределяне на доходи; либерално оставени частни фирми „на покойствие“ не плащат здравни и пенсионни осигуровки, увеличават експлоатацията на наетите с удължаване на работния им ден, не ги обезщетяват при трудови злополуки, лишават ги от платен отпуск, плащат им мизерни надници, липсват профсъюзи, които да ги защитят. Касае се главно за фирми „подизпълнители“ на западни маркиви такива, работещи на „ишлеме“ в браншове като шивачество, строителство, туризъм;

ж) Липсата на държавна помощ в достатъчен размер за развитието на науките води до изоставане, рефлектиращо върху ръста на растеж, занемаряването на образованието и училищата, също до увеличаваща се неграмотност и необразованост на цели поколения от населението; а в сферата на здравеопазването това довежда до увеличаване на заболяемостта и смъртността на населението, оттук – до „демографски срив“; липсата на помощи за безработните води до отчаяни хора и поява на просяци; липсата на средства за психиатрична помощ довежда до полудяване на големи групи хора от населението, а неограмотеността – до оглупяване; липсата на държавен граничен и митнически контрол допуска голяма контрабанда на стоки, от която се възползват „либерално“ престъпни „добре организирани“ мафиотски групи, възражда се прословутият „балкански бандитизъм“, „краденето“ става национална черта.

з) Чужди офшорни компании инвестират в бизнес и в предприятия или закупуват фалиралаи производства на ценни метали, зад които често се прикриват чужди и местни мафиоти, а държавата „либерално“ нехае за това.

За каква „благоденстваща държава“ може да става дума, когато населението в по-голямата си част постепенно обеднява, оглупява, полудява, намалява, застарява, а по-младата му част емигрира в други държави, търсейки по-добър живот? Прост народ – слаба държава, болен народ – болна държава! Към тези злоупотреби с „либерални“ капиталистически практики могат да се добавят и множество други, касаещи медите, книгоиздаването, изкуството (например когато фалшиви картини на „стари майстори“ се предлагат като „залог“ и „гаранция“ за получаване на големи кредити от „приятелски“ банки, а сетне остават в тях на съхранение, защото кредитът се оказва „лош“, тук вече и хора на изкуството и „експерти“ се замесват в неблагоприятни и престъпни практики, или дори когато тези „произведения на изкуството“ са оригинални уникали, тогава цените им са космично завишени!). Или вместо да се подпомогне държавно голяма частна банка в ликвидна криза, тя се остави да фалира, при което получилите огромни „лоши кредити“ се освобождават от тях, а хиляди редовни вложители загубват своите депозити и косвено биват „ограбени“ от „неизвестен извършител“? Всички тези неща не биха се случили, ако насреща стоеше една „къснокапиталистическа“ нелиберална държава, с каквато от 60-те години на XX век разполагат всички високоразвити страни. Ала у нас все още, изглежда, важи стихът на поета: „мълчи народа и глухо кънтят окови!“. Що се касае до либералните лозунги: свобода, братство, равенство, свободна търговия, свобода на мисълта, на вярата, на словото, на правото на избор, на медиите, на науката, на достъпа до образование, до здравеопазване, транспорт, отдих, на индивидуален живот и „лично пространство“, на пътуване и работа в други страни, в избора на партньор, избора на професия, свободен достъп до информация, прозрачност, плурализъм, демокрация, гласност..., всичко това са добри неща, стига да не остават формални празни думи и да не се злоупотребява с тях.

Тържествено бе открита нова лаборатория във Физико-технологичния факултет

Доц. д-р Драгомир ГОСПОДИНОВ

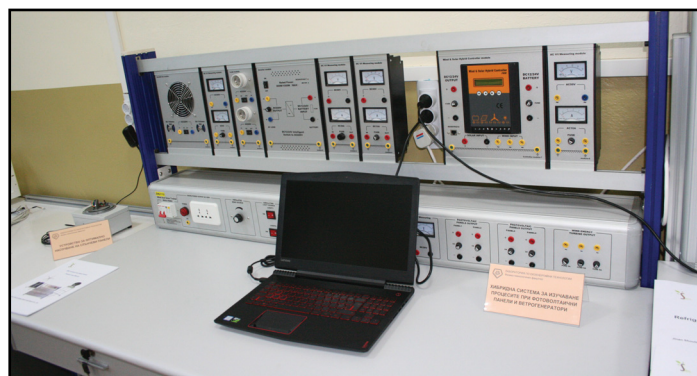
Нова лаборатория по енергийни технологии към Физико-технологичния факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ бе открита тържествено от ректора проф. д-р Запрян Козлуджов на 12 декември 2018 г. Отслужен бе водосвет за здраве и благополучие на хората, които ще ползват новата придобивка, основната заслуга за която е на декана на Физико-технологичния факултет и заместник-ректор на университета по научноизследователската и проектната дейност проф. д-р Невена Милева. Събитието бе уважено и от заместник-ректора по учебната част доц. д-р Мария Стоянова, както и от преподаватели във Физико-технологичния факултет.

Закупената апаратура ще се използва за образователни цели и за научни изследвания в областта на възобновяемите

енергийни източници и енергийната ефективност. Лабораторията ще обслужва някои направления по обща физика – молекулярна физика и термодинамика, магистърски програми, но работата ѝ основно ще е насочена към новата бакалавърска специалност „Екоенергийни технологии“ при Физико-технологичния факултет, към която специалност през

Момент от откриването на лабораторията

последната кандидатстудентска кампания бе проявен сериозен интерес. Апаратурата включва стендове по теплообмен, климатична техника, фотоволтаици, ветрогенератори, техника за инфрачервено заснемане и енергийно обследване на сгради, мобилна система за анализ на термо-физични свойства на материалите, апаратура за измерване на слънчевата радиация и други.

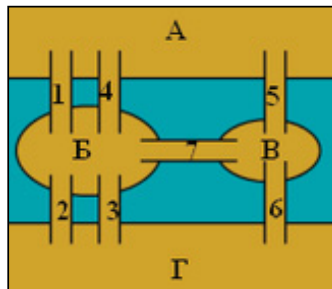
Задачата за седемте моста на Кьонигсберг

Взаимното разположение на мостовете навежда математика Леонард Ойлер на размисли, които стават основа за теорията на графите. Графът се дефинира чрез съвкупност от върхове (наричани също и възли) и съвкупност от връзки между отделни двойки върхове. Тези връзки в някои задачи се разглеждат като притежаващи посока, а в други задачи – като ненасочени. Наричат се съответно дъги или ребра. Връзките обикновено се асоциират със свързващи пътища между върховете, а чрез самите върхове в приложенията се моделират градове, гари, водохранилища, електрически подстанции и т.н. В приложенията на всяка дъга или ребро се приписват една или повече числови стойности (наричани още и тегла), които имат смисъл да зададат дължината на разстоянието между двата свързани върха, цената за преминаване, максимален пропускателен капацитет и пр.

Възникнал през XIII век, град Кьонигсберг (сега Калининград) се състоял от 3 формално неза-

висими градски района и още няколко отделни части и квартали. Те били разположени по островите и бреговете на река Прегол, разделяща града на 4 главни части: Алтшат, Кнайпхоф, Ломзе и Форцат. За връзка между отделните градски части още през XIV век започнали да строят мостове, които получили следните имена: Пазарен, Зелен, Работен, Ковашки, Дървен, Висок, Меден.

Във връзка с постоянната военна опасност от съседните Полша и Литва, а и заради междуособиците между кьонигсбергските райони (през 1454 – 1455 г. между тях даже избухнала война, защото Кнайпхоф минал на страната на Полша, а Алтшат и Льобенихт останали верни на Тевтонския орден) през Средните векове кьонигсбергските мостове имали отбранително предназначение. Пред всеки мост била издигната защитна кула с повдигащи се или двукрилни врати от дъб и с железен обков. А и самите мостове имали вид на отбранителни съоръжения. Опорите

Опростена схема на мостовете

на някои от мостовете имали петъгълна форма, типична за бастионите. В тези опори стълбове са разполагали каземати. Така можело да се стреля през амбразури.

Мостовете били и място за шествия, религиозни и празнични процесии, а в годините на така нареченото „Първо руско време“ (1758 – 1762 година), когато след Седемгодишната война Кьонигсберг за кратко влязъл в състава на Руската империя, по мостовете минавали православни литийни шествия. Едно такова шествие било православен Водосвет на река Прегол и предизвикало неподправен интерес у жителите на

Кьонигсберг.

По традиция, за да се върне в Кьонигсберг, гостът на града трябвало да хвърли в Прегол от някой от мостовете монета. По време на разчистването на руслото на реката през деветдесетте години на XX век колекционери нумизмати буквално се били за правото да постоят със сито до тръбата, от която се изливала дънната тиня.

Отдавна сред жителите на Кьонигсберг била разпространена такава задача: как може да се премине, и то само по веднъж, по всичките мостове? Много кьонигсбергчани се опитвали да решат тази задача както теоретически, така и практически – по време на разходките си. Но никому не се удавало да я докаже.

През 1736 година задачата за седемте моста заинтересувала известния математик и член на Петербургската академия на науките Леонард Ойлер, за което той написал писмо до италианския математик и инженер Мариони от 13 март 1736 годи-

Бал по случай 40-годишнината от създаването на специалността „Славистика“ в Университета

Тази година 8 декември беше уникален за специалността „Славянска филология“ (днес „Славистика“). По случай 40-годишнината от създаването ѝ в Пловдивския университет катедра „Славистика“ организира в ресторант „Пълдин“ среща на випуските. Бивши и настоящи студенти се събраха, за да изразят своите радостни вълнения и нескрита гордост от това да бъдат част от историята на тази забележителна академична общност, която даде на българския културен елит десетки университетски преподаватели, докторанти в български и чуждестранни институции, образцови учители по български език и литература, таланти писатели.

Съвсем естествено най-много бяха бохемистите, тъй като чешкият профил постави основите на специалността през 1978 г., а студентките Елка Петрова, Мариела Симеонова (и двете от четвърти курс) и Александра Станкова (трети курс), по чийто сценарий протече вечерта, посрещнаха всеки гост на вечерта с артсувенир в бяло, синьо и червено – цветовете на чешкото, полското, сръбското и хърватското знаме.

Доц. д.ф.н. Жоржета Чолакова – ръководител на катедра „Славистика“ и представител на първия випуск, припомни съществените моменти от историята и настоящето на специалността. За празничното настроение допринесоха музикално-поетичните поздравии

забавната викторина, подготвена от същите студенти.

Специални гости бяха ректорът на Пловдивския университет проф. д-р Запрян Козлуджов, заместник-деканът на Филологическия факултет доц. д-р Елена Гетова и един от първите преподаватели по чешки

език – г-н Людмил Янев, който пристигна специално за този празник от Германия, където живее от дълги години.

Вечерта завърши с празнична торта и шампанско и със споделяната от всички надежда за нови срещи.

„Пловдивски университет“

Задачата за седемте моста...

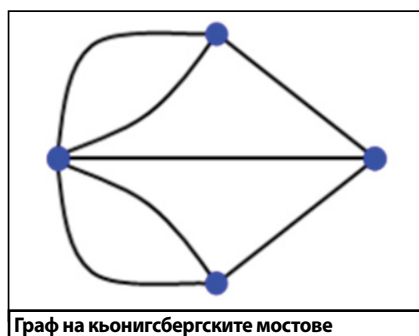
➔ От стр. 12

на. В това писмо Ойлер пише, че е намерил правило, по което лесно се определя може ли да се премине по всички мостове, без да се мине два пъти по някой от тях (в случая със седемте моста на Кьонигсберг това е невъзможно).

В опростената схема на частите на града във вид на граф на мостовете съответстват линии (ребрата на графа), а на частите на града – точки, от които излизат линиите (върхове на графа). В хода на разсъжденията Ойлер стигнал до следния извод:

- Броят на нечетните върхове (върхове, от които излизат нечетен брой ребра) на графа винаги е четен. Невъзможно е да се начертае граф, който да има нечетен брой нечетни върхове.

- Ако всички върхове на графа са четни, то може, без да се вдига моливът от листа, да се начертае граф, при това може да се започне от кой да е връх на графа и се завърши в същия връх.

Граф на кьонигсбергските мостове

- Граф с повече от два нечетни върха е невъзможно да се начертае с един замах.

Графът на кьонигсбергските мостове имал четири нечетни върха, следователно било невъзможно да се премине, и то само по веднъж, по всичките мостове. (Ако се използва хитрост – да се скочи във водата и да се доплува до противоположния бряг, задачата с мостовете може да се реши, но се променя условието на задачата с графите.)

Открита бе постоянна експозиция със снимки на студенти русисти

Изложбата „Студенчество по-руски“ поставя началото на постоянна експозиция, отразяваща моменти от живота на студентите, обучаващи се в специалности с руски език, и е разположена в коридора на новата постройка на Катедрата по руска филология. На пет пана са показани фотографии от три младежки форума (Международния научно-практически семинар по превод „Обучение переводческому мастерству“, Международната квалификационна школа „Современные педагогические технологии в обучении РКИ“ и Международния студентски фестивал „Друзья, прекрасен наш союз!“), както и разнообразни като тематика и продължителност езикови и научни стажове и летни курсове, в които студентите русисти са имали възможност да участват през последните десет години.

Катедра по руска филология
Център за руски език и култура

Проф. д.ф.н. Иванка Гугуланова:

– Проф. Гугуланова, трите заглавия на големия славист Иван Леков – „Общност и многообразие в граматичния строй на славянските езици“ (С., БАН, 1958), „Словообразователни склонности на славянските езици“ (С., БАН, 1958) и „Кратка сравнително-историческа и типологическа граматика на славянските езици“ (С., БАН, 1968) – и днес са актуални, присъстват в българските университетски конспекти по дисциплината „Сравнителна граматика на славянските езици“. Кои признаци на тези книги ги превърнаха в устойчиви и често цитирани от изследователите?

– Радвам се, че отбелязвате годишнините от отпечатването на тези три славистични книги и че ще имаме повод да поговорим за видния български славист Иван Леков, чиито научни трудове във всички области на славянското езикознание са основата, върху която се надграждат знанията и на студентите, и на изследователите на славянските езици. Към трите книги, които сте посочили като задължителна литература за студентите филолози, бих добавила: *Единство и своеобразие на славянските езици в техния основен речников фонд.* С., 1955; *Насоки в развоя на фонологичните системи на славянските езици.* С., 1960; *Особености на синтактичния тип на славянските езици.* С., 1972.

Така се получава бледа представа за широтата и многостранността на неговото научно творчество, за изследванията на всички равнища на съвременните славянски езици и на историческите промени в тях.

Стремежът към комплексно виждане на проблемите и към търсене на нови теоретични модели за описание и сравняване на славянските езици е съчетан с вникване в конкретни факти от тяхната история и от функционирането на съвременните фонологични и граматични системи. Затова е невъзможно да се коментира това научно творчество от над 500 публикации, но със сигурност, която и област да избере, всеки славист може да намери в тях интересни факти и интерпретации или да открие нови идеи и поводи за дискусия. Мисля, че това се дължи на основния принцип, който той спазваше през целия си творчески път. Няма една-

единствена теория, която да обяснява всичко в езика – в неговата история и в неговото синхронно състояние. Затова трябва да се търсят и да се предлагат различни мнения, като добросъвестно се посочват не само аргументите, но и контрааргументите на всяка теза, в това число и на собствената. Затова той следеше постиженията на всички школи и направления, интересуваше се от новостите в експерименталната фонетика, в генеративната фонология и в господствалите през 50-те и 60-те години генеративно-трансформационни изследвания. Интересът към звуковия строй на езика е в началото на творческия път на Иван Леков, фонетичната и фонологичната тематика остана любима и предпочитана през всичките години. Разбира се, на първо място беше системата на съвременния български език, неговият фонемин инвентар и мрежа от опозиции. В първите фонологични анализи преди и след войната инвентарът от фонеме е доста ограничен, дискутира се фонемният статус на африкатите и на меките велари. По-късно теоретичните принципи, по които се отделят фонемите и техните варианти, се основават на модела на Р. Якобсон и М. Хале за ограничения брой бинарни дистриктивни признаци.

Започнах с фонологията, защото в съвременните описания на езиците тя е нещо като анекс, най-ниското равнище, върху което влияят по-висшите равнища, но учението за фонемата и за

На ВСИЧКИ ШКОЛИ

фонологичните опозиции е основа за структурното описание на езиците и за мрежата от опозиции на граматичното равнище. Най-важното постижение, за което голям принос имат и изследванията на Иван Леков, са функционалните модели на диахроничната фонология, в които причините за езиковите промени се търсят в развоя на цялата фонологична система.

– Откъде идваше пристрастието му към езиковата система, стремежът му да контекстуализира частните явления в целостността на системата?

– Отговора на този въпрос образно откриваме „из стръмния път на фонологията“. Това е заглавие на една от неговите статии, но подходът към езика като към развиваща се система е ярко илюстриран в „Кратка сравнително-историческа и типологическа граматика на славянските езици“. С вътрешни системни причини се обясняват такива исторически промени – като смесването на праславянските дълги и кратки *a, o*, изпадането на полските наклонени гласни *á, é, ó*, преходът *g > h* в източни и западни славянски езици и др. В периода на структурализма, който у нас имаше своите особености и разновидности, проф. Леков беше верен последовател на структурните теории на Пражката лингвистична школа,

чиито теоретични основи обогати и прилагаше в описанието и сравняването на фонологичните системи на славянските езици. Системният подход не е пристрастие, той казваше, че обича системата, което не му пречеше да бъде критичен към някои постановки в теорията на Сосюр.

– Сравнителната граматика е наречена „кратка“, но съдържа задълбочено тълкуване на езиковите факти с оглед на различни мнения в славянското езикознание. Какво споделяше за замисъла на тази граматика и нейната поява авторът ѝ?

– Аз познавам добре всички сравнително-исторически граматички на славянските езици, но *Кратката граматика* на Иван Леков беше новаторска

не само за 60-те години, а и за съвремието. Тя има незаслужено тъжна история, беше забранена заради цитирането на примери от македонския език, но по неведомо пътища беше популяризирана и високо оценена в славистичните среди най-вече заради методологическите постановки. След опита на А. Исаченко за типологическо описание на славянските езици тя е последователно приложение на типологическия метод, с който се верифицират историческите преобразувания на системите на славянските езици. Отделните славянски езици се очертават като езикови типове. Този комплексен сравнително-исторически и типологично-съпоставителен метод, въведен от Иван Леков, осветлява историческото развитие на българския език, който се е отдалечил от останалите славянски езици и е променил своя тип, определян по-късно като балкански тип на славянските езици. В понятието *тип* Иван Леков вижда съчетание на различни признаци – като флективност, аглутинативност и аналитизъм. Заглавието „кратка граматика“ противоречи на съдържанието, в което описанието и сравнението на фонологичните и морфологичните системи е изпълнено с непознати факти и интерпретации, с привеждането на различни мнения за причините и протичането на езиковите промени. Особено интересни бяха лекциите му, по време на които правеше неочаквани отклонения и създаваше у студентите инте-

Снимка от гостуването на Роман Якобсон в София през юни 1937 г. (НА БАН, ф. 130К, оп. 1, а.е. 336) В центъра на fotografia са проф. Борис Йоцов и проф. Роман Якобсон. Вдясно от Якобсон – проф. Стефан Младенов, пред Якобсон – неговата втора съпруга Сватава Пиркова (1908 – 2000). Първи ред: втори от ляво надясно – Прокоп Макса, до него – проф. Стоян Романски; от дясно наляво – Любомир Андрейчин, проф. Йордан Иванов, зад него – Иван Леков. Снимката препечатваме от liternet.bg

Проф. Леков следеше постиженията и направления

рес към определени промени. Колегите, които тогава участваха в ръководения от него кръжок по славянско езикознание, навярно си спомнят своите доклади и разгорещените дискусии по тях. Аз например изчехо предоставена ми от него обширна литература за праславянската прозодична система – от индоевропейското наследство през балтославянската епоха до съвременните славянски езици.

Новост в *Граматиката* са обобщенията за типологическите паралели на праславянски с други индоевропейски езици и описанието на морфологията. Влиянието на морфологията върху фонетичното равнище се изразява в изборите, които славянските езици осъществяват, привличайки редувания на звукове и на ударения като допълнителни признаци за изразяване на флективни именни и глаголни категории. Най-интересни са бележките му за влиянието на семантиката върху граматичното равнище и за формирането на двете основни славянски категории – одушевеността и персоналността (мъжколичния род).

– В българското езикознание Иван Леков се оказва от малцината изследователи, които прилагат припомнения от Вас принцип – „Подобното запознаване с цялата литература по въпроса беше първото и задължително условие за написването на всяка статия“?

– Този принцип за задължителното подробно запознаване с цялата литература по проблема, който разработвах, не съм го забелязала само аз. Всички го оценявах и се възхищавах на библиографската осведоменост на професора. В статиите и книгите му задължително се цитират всички мнения и коментари по дискуссионните проблеми. Обичаше да задава въпроси и да търси отговорите в обсъждания с колегите. Познаваше новите методи и теории в езикознанието, получаваше от авторите всичко ценно, което излизаше в областта на славистиката, и след това предоставяше тези книги и на колегите. Всяко заседание на Катедрата по славянско езикознание започваше с преглед на последните публикации в славистичните списания, с обсъждане на най-интересните трудове и с размяна на нови идеи и планове.

– Неговата постановка за падежа като категория на две равнища – морфологичното (по форма) и синтактичното (по функция) – остава като че ли в периферията на вниманието на съвременните наши езиковеди, а тезата му всъщност показва, че с липсата на морфологично изразена падежна флексия далеч не се изчерпва въпросът за падежа като езиково понятие?

– През 60-те и 70-те години все още господстваха формалните модели на фразовата и трансформационната граматика. Израз на засиления му интерес към синтактичната проблематика и синтактичните теории е книгата *Особености на синтактичния тип на славянските езици*. С., 1972.

Иван Леков се придържа към класическата теория на Й. Курилович за падежа като синтактична или семантична релация, изразявана с флексия или с предложен израз. Това всъщност означава, че не изразните средства определят същността на падежа, а поставя на пръв план взаимодействието на равнищата. През 1968 г. излезе книгата на Филмор за дълбинните падежи, които се определят от връзките на именната фраза с глагола. Спомням си всички дискусии, които тогава започнаха и продължиха с години в колектива на Българско-полската съпоставителна граматика, в която доста по-късно бе предложена теория за семантичните падежи като аргументни позиции, отваряни от предикатния израз в изречението.

– Според Иван Леков е по-приемливо аналитизмът да бъде интерпретиран като доминация на синтагматиката над парадигматиката, пък и функциониращият *casus generalis* е явление със синтактичен статус и тази интересна постановка на професора като че ли не е популяризирана достатъчно.

– Мнението на Иван Леков за аналитичните тенденции като морфологично и синтактично явление в разволя на славянските езици е илюстрирано не само с категорията на падежа. Постановката на професора, която Вие обобщавате, че по-приемливо е аналитизмът да се интерпретира като доминация на синтагматиката, се свежда всъщност до признанието за синтактичната същност на падежа, доколкото синтагматичните връзки между елементите образуват синтагми и изказвания, в които всеки член изпълнява определена синтактична функция. Нарушенията в нормалното функциониране на речта, изразяващи се в неспособност за свързване на думите в по-висши синтактични цялости, се определят като аграматизъм. Парадигматичните отношения с единици, които могат да се поставят в същия контекст, се определят чрез т. нар. дистрибутивен анализ и се подреждат в именни и вербални парадигми, които са обект на описание в морфологията.

Търсейки нови аспекти и възможности за обогатяване на теоретичните модели за съпоставка на славянските езици, Иван Леков замисляше проект за нова граматика. Израз на дълбоко премислените идеи е една от последните му статии – *„Към по-приемлива анализа и постройка на опитите за съпоставителни и типологически изследвания в славянското езикознание“*. Статията беше публикувана в докладите на първата българско-полска съпоставителна конференция във Варшава през 1976 г., в която участваха българисти и полонисти от Софийския и Варшавския университет. Темата беше предложена от проф. Леков и обхващаше най-широка проблематика на глаголните категории в българския и полския език. Тази конференция постави началото на международни конференции за съпоставка на българския език с други славянски езици. Докладите от полската и беларуската конференция бяха публикувани в първите броеве на новото езиковедско списание „Съпоставително езикознание“, наричано тогава Бюлетин. В по-далечен план от тези конференции се роди идеята за написването на съпоставителна българско-полска граматика, в която се приложи подход от значението към формата, разработен в излязлата през 80-те години Академична граматика на съвременния полски език.

Славистичните четения и конференции станаха традиция в Катедрата по славянско езикознание на СУ „Св. Климент Охридски“. На тях бяха отбелязани 90-годишнината и 100-годишнината на проф. Леков. Сборникът в негова чест носи заглавието на един от трудовете му: *Общност и многообразие на славянските езици*. С., 1997. Той е израз на уважението и признателността на колегите, които изтъкват заслугите на професора за славистичната наука. С най-голяма любов и почит се отнасяха към него колегите от Полша. Полонистиката заема по-особено място в изследванията на проф. Леков – и първата, и последната му публикация са посветени на полския език. Името на проф. Леков се свързва и с началото на езиковедската украинистика в България, а заслуга на учениците му проф. Иван Куцаров и доц. Славка Величкова и на ПУ „Паисий Хилендарски“ е отбелязването на многостранните приноси на Иван Леков за историята на славянската филология и за сърбохърватистиката. В първия брой на славистичното списание „Славянски диалози“, редактирано от доц. Жоржета Чолакова, Славка Величкова представи впечатляващото наследство на Иван Леков, неговите изследвания на южнославянските езици, на които не е отделено нужното внимание.

– Погледнато извън субективното, Вашите текстове сигнализират за широки познания по разглежданите теми, за уплътнена текстоструктура и ясен синтез на анализирания материал. Вероятно в това отношение са Ви повлияли неговите похвати?

– На този въпрос могат да отговорят другите, моите колеги и студентите. Със сигурност е огромно влиянието на проф. Леков върху научната и преподавателската ми дейност. Знанието се предава от учителя на ученика, така е било от времето на Академията на Платон, така е в съвременните университети и така ще продължи в бъдещите университети.

Интервю на д-р Енчо ТИЛЕВ и Тенчо ДЕРЕКУВЛИЕВ

ВСЕОТДАЙНА ЛЮБОВ

Проф. Александър Балабанов – Яна Язова

Стефан ПАМУКОВ

Познавах и двамата. При общуването ми с проф. Александър Балабанов, видния елинист и първи преводач у нас на „Фауст“, той нито веднъж не спомена за Яна Язова. И обратно – тя копнееше да ми разказва за него, като си припомняше различни личности, срещи и епизоди. Естествено е да съжалявам, че тогава не записах нейните изповеди. В замяна на това любовта им намери място в един колоритен епистолярен роман, който разкри техните трепети и терзания. Те проличават и в запазените им стихове, посветени един на друг:

*Заедно, заедно мислим и бдим,
клетва до клетва – не ще се делим,
купища, купища жълти писма,
пак сме си, пак сме си сам и сама...*

А ето и нейните стихове:

*Обичам те и ти с гняв кога отчаян
от моето немирство се скриеш в тишината,
и мене кат загубиш във вихрите разкаян,
ще търсиш и до смърт на твоята Мо душата.*

Портретът, който виждате, е навярно единствен по рода си в историята на техните изображения и доказва колко те са жадували да бъдат сами и в кадър, и в живота. Портретът има и друга стойност – той е напълно неизвестен. На обратната страна Яна Язова, между другото, лично е написала: „Колко щастие имало в живота“, което издава, че до 19-годишната си възраст, т.е. до своята среща с Балабанов, тя не познава задушевното, интимното и всеизгарящо чувство. Тази мисъл я издава в най-съкровеният ѝ изживявания. Ненаправно в писмата си до

Яна Язова и проф. Александър Балабанов, 1932 г., Лакатник. Снимката се публикува за първи път

Яна Язова (1931 г.).
Художник: Руска Маринова

него тя често говори за самота, за нежност, за тиха печал, за душата, пълна с любов. Ето защо още в самото начало на нейното сближаване с Ал. Балабанов той е една „безкрайна и дълбока радост“. Макар и в живота, и в тази си поза проф. Балабанов да изглежда занесен и безразличен, а тя – плаха и несигурна, и двамата са изпълнени от щастие, не вечно, а щастие в мига.

Съдбата го потвърди.

ПОСЛЕПИС

Професор Александър Балабанов умира в края на 1955 г. Деветнадесет години по-късно Яна Язова е намерена в апартамента ѝ на ул. „Раковски“ мъртва и разложена, 3 месеца след нейната смърт.

Останалото са загадки, съмнения и

пристрастия.

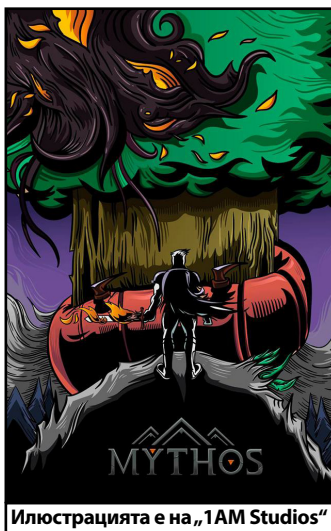
Първата ѝ стихосбирка – „Язове“, излиза през 1931 г. Посветена е на проф. Балабанов. Тя е авторка и на няколко белетристични произведения, между които изтъква нашумелият ѝ роман „Левски“.

Студенти от Пловдивския университет пресъздават славянската митология в компютърна игра

Студенти по право, история, етнология и компютърна информатика от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ обединяват сили, за да „съживят“ културата и митологията на средновековна Източна Европа. Тъй като екипът цели да твори в модерен формат, „съживяването“ ще се случи под формата на компютърна игра „Mythos“ в жанра ARPG (Action role-playing game) – екшън ролева игра, която използва образи и персонажи от славянските митове и българския фолклор.

Всичко – от богове и самодиви до чудовища и змейове, намира своето място в наратива на играта. Самата история в духа на родните повели проследява приключенията на двама братя, които са изправени пред множество изпитания, за да предотвратят приближаващ апокалипсис.

Играчите ще имат възможност да развият свой герой – изграден от собствения им избор

Илюстрацията е на „1AM Studios“

и предпочитания. Той ще бъде изправен срещу загадъчен, тъмен враг. Въоръжени с различни предмети и заклинания, играчите ще могат да изследват жив и вълнуващ свят, гъмжащ от неразкрити тайни.

Студентите заедно с по-опитни специалисти в сферата създават „1AM Studios“, чийто проект е „Mythos“. Всеки един работи в сферата на образованието си с изключение на юриста, който е автор и мениджър на проекта. От Философско-историческия факултет са социалният антрополог (катедра „Етнология“) и историкът (катедра „История и археология“). Те търсят информация и проверяват нейната достоверност. Обучаващите се в специалността „Информатика“ на катедра „Компютърна информатика“ към Факултета по математика и информатика са ангажирани с програмирането на играта.

Доц. д-р Христо Стаменов на 75 години

За малките думи и големите хора

Проф. д.ф.н. Стефана ДИМИТРОВА

На 12.09.2018 г. доц. д-р Христо Стаменов навърши 75 години. Неговите заслуги в областта на българската англицистика, съвременната българистика и общото езиковедство са известни на всички, които са се посветили на езиковедската наука. В чест на доц. Стаменов бе издаден юбилеен сборник, озаглавен *Езикът отблизо (Language close up)*, и на неговото представяне на 12.11.2018 г. в Ректората на СУ „Св. Климент Охридски“ се събраха колеги, приятели и ученици на юбиляря, за да изразят уважението и привързаността си към него.

Всички автори са избрали подходящи теми, които по един или друг начин се доближават до научните интереси на Христо Стаменов, а техните имена говорят сами за себе си – това са едни от най-големите наши специалисти в областта на езиковедската наука. Наред с тях са редица чуждестранни автори. Сборникът бе представен с подробен анализ на статиите от съставителката и научна редакторка проф. Мира Ковачева, а за жизнения и творческия път на юбиляря разказа неговата ученичка и вече колежка Мария Коларова. Към казаното от тях трудно може да се добави нещо, но все пак ще отбележа, че особено ме зарадва фактът, че сред авторите фигурира и проф. Пьотър Сталмашчик от Лодзкия университет, в който аз съм работила и зная колко сериозно са поставени там и преподаването, и изследователската дейност. Не мога да не спомена и името на про-

фесор Доналд Дайър от Университета в Оксфорд (Мисисипи), когото познавам отдавна като един от най-изтъкнатите американски слависти и лингвист с изключително широк профил. При цялата си невероятна заетост той е намерил време да напише този материал за Христо именно през годината, когато и той самият е юбиляр – тази година Доналд навърши 60 години. Предполагам, че ние всички мислено му изпращаме същите добри пожелания, които отправяме и към Христо.

Вероятно всеки от нас се е запознал със сборника и научното творчество на доц. Стаменов от позициите на своето лингвистично верую. Лично аз се заинтересувах от неговата езиковедска ориентация, когато навремето разбрах, че е посветил дисертационния си труд на предлога *with*. Това става точно в периода, когато на една международна конференция в Поатие Татяна Нико-

Доц. Христо Стаменов

лаева обяви, че е настъпило времето на лингвистиката на малките думички и тази нейна идея беше подхваната мълненосно от много европейски лингвисти, а Антоан Кюлиолти организира в VII университет на Париж работна група, която се зае с изследването на малките думички, наречени от него *mots de discours*. У нас и до днес не са много езиковедите, работещи в тази област, и пионерски си остават трудовете на Андрей Данчев и Христо Стаменов.

През дългите години на нашето познанство не съм срещнала човек, който да каже нещо негативно за Христо Стаменов. Всички знаят какъв колега и приятел може да бъде той, как умее да застане до човека именно в нужния момент и по най-непринудения начин да му подаде ръка. Когато почина баща ми, Христо ми даде от личния архив на баща си, писателя Илия Волен, едно писмо, написано от моя баща. От това писмо личеше уважението и взаимната симпатия, свързвала бащите ни. Никога няма да забравя този жест.

Тогава и аз не бях толкова възрастна, а Христо беше съвсем млад. И ето, че вече отбелязваме неговата 75-годишнина. Така се случва в моя живот,

че съм била на много юбилеи, свързани с такава годишнина. Но най-ярко помня първия. Като студентка в Москва попаднах на 75-годишния юбилей на писателя Корней Чуковский. Слово за него произнесе друг писател – Лев Касил, и му подари ваза, в която имаше 75 молива и една електрическа крушка със 75 свещи. В следвоенния период тези крушки бяха най-силните от продаваните за битови цели. И с тяхната светлина сравнявах излъчването на големите личности. Помислих си и аз да направя такъв символичен дар на Христо. Но той не пише с моливи, той пише на компютър и аз няма как да му подаря 75 клавиатури. Реших да му подаря само крушка, но и това се оказа доста трудно, защото в нашите магазини сега има всякакви крушки, но те обикновено са с друга мощност. И когато вече се бях отчаяла да намеря подходящата, видях в едно малко магазинче в дъното на една лавица една-единствена крушка със 75 свещи. В това, че тя беше единствена, видях нещо символично: и Христо е от единствените хора, такива като него не се срещат често. На кутийката ѝ отгоре е написано: *сигнална лампа*. Помислих, че е мигаща, и я включих да проверя. Но от нея се разля една мека, топла светлина, от която ние вече сме поотвикнали. И в това намехих нещо символично. Точно така меко и топло умее Христо да общува и да другарува, а неговото присъствие е сигнал, напомнящ ни да бъдем подобри. И когато мислех, че със символиката вече е приключено, в долната част на кутийката видях надпис с дребни букви: *лампа със специално предназначение*. Уверена съм, че и Христо е човек със специално предназначение, уверена съм, че всички, които го познават, мислят като мен.

Да му пожелаем здраве, дълги години творчески живот и нека да е светъл и озарен пътят му!

Студенти от Пловдивския университет пресъздават...

➔ От стр. 16

През декември „1AM Studios“ ще даде начало на *Kickstarter* кампания за набиране на средства, с които да се реализира идеята. Феновете, подкрепили проекта, ще получат ексклузивни артикули – като физическо копие на играта, саундтрак, приказна книга с историята на играта и много други награди. Името на всеки дарител ще присъства в специално обозначена секция в играта, а дарилите по-големи суми ще получат възможността да бъдат част от света на *Mythos*.

В момента на Facebook страницата на „1AM Studios“ тече събитие, което дава шанс на всички почитатели на проекта да решат съдбата на някои от ключовите фигури в историята на играта. Всички избори ще имат пряко въздействие върху наратива и съдбата на „Mythos“.

Facebook: <https://facebook.com/1AMStu>

Instagram: <https://www.instagram.com/1am.studios>

Twitter: <https://twitter.com/1amstudio>

Студентският съвет на ПУ бе инициатор на множество събития през новата учебна година

Светослав ЕНЧЕВ – председател на Студентския съвет

Още с началото на академичната година Студентският съвет към Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ реализира редица инициативи, които привлякоха интереса на много колеги. След като през летните месеци членовете на организацията помагаша при кандидатстването и записването на първокурсниците, те създадоха и facebook група специално за тях, за да подпомогнат по-лесното им навлизане в академичните среди. След проведена анкета в групата на 9 октомври бе организирано *Welcome party* в известен пловдивски клуб. Партието бе част от традиционната седмица на първокурсника в ПУ, наричана *Welcome week*. През нея се проведе представянето на учебните зали за първокурсниците, както и информационна среща относно правата и задълженията на студента.

На 20 октомври членовете на Студентския съвет взеха дейно участие в инициативата на Националното представителство на студентските съвети за възстановяване на Студентския дом в гр. София. Заедно с редица свои колеги от университетите в цялата страна те

реализираха две мероприятия в един ден – среща на студентите с президента на Република България и информационна среща за статута и дейността на Студентския съвет. Към срещата с президента, която беше на тема „Ценности, лидерство, образование в съвременното общество“, бе проявен изключителен интерес, като учащите в ПУ бяха препълнили двете най-големи зали – 1-ва и 2-ра аула, а по време на информационната среща на Студентския съвет първокурсниците се запознаха с устройството и структурата на организацията.

На 30 октомври се проведе семинар, организиран съвместно от Студентския съвет и *Genesis Club Bulgaria*, на тема „Иновативни инвестиции“. Присъстващите научиха какво е криптовалута, как да инвестирате без загуба, както и основите на криптовалутния пазар.

В Деня на народните будители се проведе 10-ата юбилейна национална студентска конференция „Екологията – начин на мислене“, преминала при изключителна организация благодарение на членове на Студентския съвет към ПУ и все-

гия, консервационна екология, биоразнообразие, екологично образование и др. Пред многобройната публика студентите представиха своите доклади, а любителите фотографии взеха участие в традиционния фотоконкурс, който тази година се проведе под надслов „Природата на България през моите очи“.

Студентският съвет традиционно организира и редица спортни събития през месец ноември. На 8 ноември се проведе студентски крос в парк „Лаута“, като първо място в индивидуалното и отборното класиране грабнаха възпитаниците на Пловдивския университет. На 29 ноември се проведе Градският студентски шампионат по аеробика. В него взеха участие отборите по аеробика на голямата част от пловдивските висши училища, като освен за призовите места, момичетата се бориха и за титлата *Misc Аеробика*. Провеодоха се и традиционните турнири по шах и табла. На Университетския турнир по табла за студенти и преподаватели, който се проведе на 13 ноември, след оспорвана битка на първо място се класира ст. пр. Валентин Кузев, на второ – Георги Тодоров, и на трето – доц. д-р Атанас Владиков. На турнира по шах, състоял се на 21 ноември, призовите места заеха Петър Чираков – първо място, Александър Димитров – второ място, и Желязко Пилатов – трето място.

Една от основните цели на Студентския съвет към ПУ „Паисий Хилендарски“ в началото на всяка академична година е набирането на нови членове на организацията. Именно по тази причина и през месец ноември бяха организирани две информационни срещи на Студентския съвет, на която членове на организацията запознаха студентите с нейната структура и устройство. Първата бе на

До празничната елха в Ректората

20 ноември на територията на Ректората, а втората – една седмица по-късно в Нова сграда на Университета.

Последната седмица на ноември бе наситена със събития. Освен за информационната среща и Градския университетски шампионат по аеробика Студентският съвет към Пловдивския университет помогна за организацията на още три събития. На 30 ноември се проведе VII национална студентска научна конференция по физика и инженерни технологии, като дейно участие в организирането ѝ взеха членове на Факултетния студентски съвет към ФТФ, както и ръководството на факултета.

Същия ден тристранният форум „Студентите питат – бизнесът и науката отговарят“ срещна над 110 студенти от Факултета по икономически и социални науки с представители на бизнеса и висшето образование. В рамките на два панела студенти от специалностите „Стопанско управление“, „Маркетинг“, „Мениджмънт на туристическия бизнес“, „Международни икономически отношения“, „Финанси“, „Счетоводство“, „Публична администрация“ и „Политология“ зададоха въпросите си към представители на няколко висши училища, агенции, които посредничат на работодателите за откриване на най-подходящите кандидати,

Светослав Енчев с победителите в турнира по шах

почистиха залите и вдъхнаха нов живот на помещенията, които ще се използват за творческа и научна дейност.

Няколко дни след това, на 23 октомври, членовете на Сту-

отдайната помощ на преподавателите от Биологическия факултет и Студентския клуб „Есетра“. Традиционно конференцията акцентира върху всички области на екологията – обща еколо-

Добро начало на спортния семестър за отборите на Пловдивския университет

Новата спортна година за отборите на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ потвърди тяхното високо реноме.

Стартът бе даден от отбора по тенис на маса (мъже), който участва в първия кръг на националния студентски шампионат, проведен в Свищов от 19 до 21 октомври. Тенисистите ни достойно защитиха статута си на републикански шампиони и постигнаха четири убедителни победи: с по 3:0 срещу Русенския университет и Стопанска академия – Свищов; с 3:1 срещу Шуменския университет и Аграрния университет – Пловдив. Отборът ни заедно с Националната спортна академия оглавява класирането, а принос за доброто представяне имат Денис Бекир, Кристиан Калинов и Борислав Тенекеджиев.

На 10 ноември 2018 г. на базата на Националната спортна академия в София се проведе държавният студентски шампионат по бадминтон. И при мъжете, където ПУ се класира втори, и при жените, където сме на трето място, участваха представители на шест висши учи-

Ст. пр. Валентин Кузев и неговите възпитаници със спечелените купи и медали

лища. На двойки мъже братята Красимир и Илиян Кръстеви станаха шампиони, а Аксер Садула и Петко Курулов се класираха четвърти. В индивидуално класиране четвърти са Лучия Вължарова (жени) и Красимир Кръстев (мъже). Златимира Матева е пета, Илиян Кръстев – шести, Божидар Пехливанов – девети, Юлия Петрова – на десето място.

В традиционния есенен студентски крос, проведен на 19 ноември в Благоевград, при силната конкуренция на състезатели от 10 висши училища отборите на ПУ се класираха съответно трети при жените и четвърти при мъжете. Най-добре се представиха Кристина Борукова и Габриела Георгиева при жените и Айдуан Ахмед при мъжете.

Отборът по футбол оглавява пловдивската група, след като

фиксира три убедителни победи – с 4:0 срещу Университета по хранителни технологии, с 11:1 срещу Аграрния университет и с 10:1 срещу Медицинския университет.

Поради неуточнената програма баскетболистите ни изиграха само два мача, спечелени с явно превъзходство срещу Медицинския университет с 96:73 и Аграрния университет със 108:58.

Ударно започнаха и двата волейболни тима. Мъжете записаха пет победи, от които три са с класическото 3:0 съответно срещу Техническия университет, Аграрния университет и Университета по хранителни технологии, както и две победи с по 3:2 гейма срещу Медицинския университет и Тракийския университет – Стара Загора. Жените бяха още по-безапелационни, постигайки четири победи с по 3:0 срещу Медицинския университет, Университета по хранителни технологии, Аграрния университет и Тракийския университет.

„Пловдивски университет“

Студентският съвет на ПУ...

➔ От стр. 18

към мениджъри от банковия, туристическия, хотелиерския сектор, аутсорсинг компании и представители на изпълнителната власт. Събитието бе инициатирано от катедра „Маркетинг и МИО“ към ФИСН в навечерието на 25-годишнината от създаването на факултета.

На 1 декември, макар и в почивен ден, Студентският съвет на Пловдивския университет заедно с останалите студентски съвети в гр. Пловдив проведе шествие по случай Световния ден за борба с ХИВ/СПИН.

По случай студентския празник – 8 декември, два дни по-рано Студентският съвет към ПУ заедно с този на Медицинския университет организираха лекция на тема „Влияние на алкохола върху човешкия организъм“. Събитието бе част

от Националната кампания на студентските съвети – „Празнувай отговорно!“.

По инициатива на Студентския съвет и с участието на негови членове беше украсена коледна елха на входа на университета, което внесе много настроение в навечерието на коледно-новогодишните празници.

Въпреки че през месец декември повечето студенти се отдават на заслужена почивка, членове на Студентския съвет продължиха активно с дейността си. На 16 декември представители на организацията взеха участие в Общото събрание на Националното представителство на студентските съвети в Република България и се включиха в провеждането на националния конкурс „Студент на годината“, който се проведе в зала 3 на НДК.

Студенти от Университета и ученици от пловдивски училища организираха благотворителен базар

Студенти от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ и ученици от пловдивски училища организираха на 17 и 18 декември благотворителен коледен базар в подкрепа на Отделението по онкохематология към Клиниката по педиатрия и генетични заболявания в УМБАЛ „Свети Георги“. Събитието се провежда за девета поредна година – за първи път е организирано през 2010 г., и е неделима част от инициативите на Центъра за руски език и култура към ПУ през месец декември. Базарът се организира със съдействието на Катедрата по руска филология към Филологическия факултет, с подкрепата на Студентския съвет и университетското бистро „Ф10“. За първи път като съорганизатор на базара се включи Класна стая „Конфуций“ към Пловдивския университет.

Безвъзмездната акция се проведе на две площадки – в централното фоайе в Нова сграда на ПУ „Паисий Хилендарски“ на бул. „България“ № 236 и в бистро „Ф10“ в Ректората на университета. С приготвени ястия, вдъхновени от кухнята на Русия, България и Китай, ръчно изработени украси, картички и още много изненади се включиха студенти русисти, средношколци от Националната търговска гимназия, Хуманитарната гимназия „Св. св. Кирил и Методий“ и Френската езикова гимназия „Антоан дьо Сент-Екзюпери“, както и много приятели на Центъра за руски език и култура и Класна стая „Конфуций“.

Организаторите и участниците в акцията изказват благодарност на всички, които подпомогнаха добрата кауза.

Рецепти за коледната и новогодишната трапеза, предложени от Сашко Павлов – преподавател в Катедрата по английска филология

Здравейте!

Наближават коледно-новогодишните празници, които българинът традиционно празнува на маса, с ядене и пиене. Ето някои рецепти за вкусни празнични ястия.

ПИТКА С КВАС ЗА БЪДНИ ВЕЧЕР

Хващане на квас – десетина дни преди Коледа пълните до половината бурканче от детска храна с нечешмяна вода (без хлор), добавяте брашно (за предпочитане типовой) до консистенция на боза, покривате с тензух или капачка с дупки и оставяте на стайна температура. След 1 – 2 дни отливате половината, добавяте брашънце и вода, разбърквате, и така всеки следващ ден, докато почне често да пуска мехурчета, ако е преди Бъдни вечер, продължавате да подхранвате.

Сутринта на Бъдни пълните буркан омния до долното ръбче с вряла вода, добавяте 3 супени лъжици с връх брашно и разбърквате. Изчаквате да поизстине, добавяте кваса и брашно докато стане по-гъсто, да не изплуват мехурчетата, бурканът се пълни горе-долу до половината. Оставяте на топло, за 3 – 4 часа бурканът набъбва до горе. Изсипвате в съда за месене върху половин килограм брашно. Добавяте около половин буркан хладка нечешмяна вода и замесвате, докато се получи меко тесто. Ако е по-твърдо, може да добавите 1 с. л. олио и да премесите. Оставяте на топка в намазнена и набрашнена тавичка да бухне на топло. Печете в предварително загрята фурна около 45 минути. Изваждате, напръсквате леко с вода и завивате в пореста кърпа. Оставяте да „обиколи нивата“ за около час и питката е готова за ядене. Прекрасна е с шарена сол, както са я яли дедите ни.

ПОСТНИ ЗЕЛЕВИ СЪРМИЧКИ ЗА БЪДНИ ВЕЧЕР

(Не вярвам на диктаторите, които се опитват да ме убедят, че трябва да пиша „сарми“. Как се пише, решаваме ние, потребителите. Изведнъж след 2002 г. някой реши, че така трябва. Да, да, ама не.)

Необходими продукти: глава лук/праз, 1 ч. ч. ориз, 3 ч. ч. вода (едната може да е зелена чорба), листа кисело зеле, подправки.

Задушава се ситно нарязаният лук/праз в горещо олио. Когато остане на мазнина, се добавя оризът и се бърка, докато стане „стъклен“ (полупрозрачен). Добавят се подправките – кимшон, джоджен, червен пипер, разбъркват се, и после 2 ч. ч. вряла вода. Къкри, докато оризът поеме водата. Завиват се сърмички и се нареждат в тенджерата. Затискат се отгоре с порцеланова чиния, долива се третата чаша вода или зелена чорба и се оставя да къкри на тих огън около 45 мин. (докато зелето омекне).

СВИНСКО С КИСЕЛО ЗЕЛЕ И БОБ

Продукти: кисело зеле, боб, свинско.

Нарязаното зеле се задушава с малко чорба за около 20 мин. (в херметик). Трябва да остане малко течност, за да уври месото. Фасулът се сварява и отцежда. Месото се нарязва на късчета. Изсипва се всичко в тава, поръсва се с червен пипер, ако месото не е тлъсто, добавя се олио и се пече във фурната, като от време на време се разбърква с дървена лъжица, докато остане на мазнина. Консумира се с червено вино или бира.

И 2 РЕЦЕПТИ ОТ ТОМ 2

ВОДНА СУПА ЗА ОТСЛАБВАНЕ

Кипват 1 л. обезсолена вода. Прибавяте постепенно 2 чаени чаши..., един черпак..., една кафена чашка..., 3 супени лъжици..., 1 чаена лъжичка..., 2 щипки... Варите 15 минути на слаб огън. Прецеждате и застроявате с едно бурканче... и 2 щипки... Поръсват. Сервирайте охладено 3 пъти на ден вместо ядене.

При спазване на рецептата в продължение на една седмица ще отслабнете с между 7 и 10 кг. Гарантирано. Който не говори, да мълчи. Това каза гигантският, колосален и великански титан на мисълта.

За развгъзнообразяване на трапезата след новогодишните празници предлагам следната рецепта, измислена от мен и Ели на 1 януари 2003 сутринта:

ИЗПИТАНА РЕЦЕПТА ЗА НЕЩО

Продукти:

Половин килограм яйца, 35 см брашно, 18 щипки вода, 2 чаени чаши свинска пържола, 100 милилитра сирене, 3 скилидки сланина, 3 кубчета олио, 2 кубчета соев сос, 2 цели глави копър, стръкче червен пипер, 2 пресни стръка сол.

Начин на приготвяне:

Към обелените сурови яйца добавяте при постоянно разбъркване брашното, водата и сланината и замразявате на бавен огън, като добавяте по 1 кубче олио на всеки квадратен час.

Междувременно мариновайте соевият сос със свинската пържола и червения пипер. След добавянето на

последното кубче олио прекратявате замразяването и заливате пържолата с получената смес.

Тургате го!

Пече се на умерено слънце на икономичната нощна тарифа до сабахлен.

Гарнирате с нарязания на кръгчета копър, може да добавите и 5 – 6 капки мащерка или риган по желание, поливайте с кашкавал; любителите на сладкото могат да настържат пудра захар на ситно ренде.

Сервира се в квадратни плоски купички.

Преди употреба да го духате!

Да ви е солено!

Б.а. Ако сте се зачутили какво стана със сиренето – излива се в мивката.